

“Efter man fått jobb kan man bete sig som en svensk”

– om ensamkommande ungdomars upplevelser av att skaffa ett arbete på den svenska arbetsmarknaden

Louise Edenklint

**Examensarbete 15 hp
Barn-och ungdomsvetenskapligt magisterprogram, 60 hp
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2021**

Sammanfattning:

Titel: ”Efter man fått jobb kan man bete sig som en svensk - Om ensamkommande ungdomars upplevelser av att skaffa ett arbete på den svenska arbetsmarknaden”

Sidantal: 47

Författare: Louise Edenklint

Handledare: Kerstin von Brömssen

Examinator: Anna Johansson

Nivå: Examensarbete i barn-och ungdomsvetenskapligt magisterprogram, 15 högskolepoäng.

Datum: Maj 2021

Bakgrund: Flyktingfrågan blev högaktuell under 2000-talet. Detta då en allt större andel ensamkommande ungdomar ankom Europa samtidigt som synen alltmer utgår från att dessa urholkar den nationella kulturen, sammanhållning och social välfärd. År 2020 initierades en offentlig utredning där huvuduppdraget innebar att utreda hur en “långsiktigt hållbar” migrationspolitik kan skapas. I samband med detta föreslogs i nämnda utredning bland annat att endast bevilja tillfälliga uppehållstillstånd. Flyktingar uppfattas alltmer som ett hot mot den nationella kollektiva identiteten. De samhälleliga förändringarna och paradigmskiftet påverkar i allra högsta grad nyanlända barn och ungdomar. För den ensamkommande gruppen av barn innebär flykten i sig en särskilt otrygg situation utan egen familj och det skyddsnät som denna utgör. För denna grupp är därför anskaffandet av ett arbete, som är en viktig del av en lyckad integration, av särskilt stor vikt med tanke på att det i många fall avgör möjligheterna att stanna i Sverige.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka hur ensamkommande ungdomar upplever anskaffandet av ett arbete i Sverige, samt att i denna process undersöka vilket stöd som ungdomarna anser vara mest betydelsefullt. Följande frågeställningar bearbetas i studien:

- Vilka utmaningar upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att erhålla ett arbete i Sverige?
- Vilka underlättande faktorer upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att erhålla ett arbete i Sverige?
- Vilket vuxenstöd anses av ungdomarna som mest betydelsefullt på vägen mot anskaffandet av ett arbete?

Metod: Kvalitativ metod användes i studien och data producerades genom att tolv semistrukturerade intervjuer genomfördes med ensamkommande individer som rekryterades via ett bekvämlighetsurval (privata kontakter), på grund av det rådande pandemiläget. Intervjuerna genomfördes i samverkan med en annan medstudent. Det teoretiska ramverket bestod av ett fenomenologiskt perspektiv. Intervjuerna transkriberades och en tematisk analys gjordes utifrån ett perspektiv på integration.

Resultat och slutsatser: De ensamkommande ungdomarnas upplevelser sammanställdes efter tematisk analys, och presenterades i fem olika teman. Språk, avsaknad av körkort och en upplevd rasism skapade hinder för inträde på arbetsmarknaden, samtidigt som de ensamkommande ungdomarna framförde vikten av att uppnå självständighet och att inte ge upp som styrkor. Kontaktnät och att ha ett socialt stöd upplevdes av ungdomarna som avgörande för att finna ett arbete. Juridiska hinder och den oro som dessa skapar, var något som i detta sammanhang stack ut på ett negativt sätt i ungdomarnas berättelser.

Området för studien är relativt utforskat, och betoningen på ungdomarnas egna upplevelser bidrar med en ny dimension till barn- och ungdomsforskningen på detta område, där fokus ligger på forskning *med* i stället för om ungdomarna. När ungdomarnas eget perspektiv lyfts i förhållande till möjligheten till inträde på den svenska arbetsmarknaden, blir detta ett bidrag till den samlade bilden av det praktiska integrationsarbetet.

Nyckelord: ensamkommande ungdomar, arbete, integrationsarbete, gymnasielagen, arbetsvillkor, samverkan, barnkonventionen

Abstract

Title: *“After obtaining a job, one can act as a Swede - Unaccompanied minors’ experiences of the Swedish labour market”*

Counts: 47

Author: Louise Edenklint

Supervisor: Kerstin von Brömssen

Examiner: Anna Johansson

Level: Graduate Thesis (Advanced level) in Child and Youth Studies, 15 Higher Education Credits.

Date: May 2021.

Background: The refugee issue became highly topical during the 2000s. This is due to the fact that an increasing number of unaccompanied minors arrived to Europe, but also the more and more widespread view that they erode the national culture, cohesion and social welfare. In 2020, a public inquiry was initiated in which the main task was to investigate how a “sustainable” migration policy can be created. During this time, it was proposed in the said inquiry, among other things, to grant only temporary residence permits. Refugees are increasingly perceived as a threat to the national collective identity. The societal changes and the paradigm shift affect newly arrived children and young people to a very high degree. For the unaccompanied group of children, escape in itself means a particularly insecure situation without one's own family and the safety net that this constitutes. For this group, therefore, the acquisition of a job, which is an important part of a successful integration, is of particular importance, given that in many cases it determines the possibilities of staying in Sweden.

Aim: The purpose of the study is to investigate how unaccompanied minors experience the acquisition of a job in Sweden, and in this process to investigate which support the group

considers most important. The following issues are addressed in the study:

What challenges do the unaccompanied minors experience when it comes to getting a job in Sweden?

What facilitating factors do the unaccompanied minors experience when it comes to getting a job in Sweden?

Which adult support is considered most significant by the unaccompanied minors, when it comes to acquiring a job?

Method: Qualitative method was used in the study and data were produced by conducting twelve semi-structured interviews with unaccompanied individuals who were recruited via a convenience sample (private contacts), due to the prevailing pandemic situation. The interviews were conducted in collaboration with another fellow student. The theoretical framework consisted of a phenomenological perspective. The interviews were transcribed and a thematic analysis was implemented, using an integrational perspective.

Results and conclusions: The experiences of unaccompanied young people were compiled after implementing the thematic analysis, and presented in five different themes. Language, lack of driving licenses and a perceived racism created obstacles for entry to the labor market, while the unaccompanied young people emphasized the importance of achieving independence and not giving up as strengths. Contact networks and having social support were perceived by the young people as crucial for finding a job. Legal obstacles and the anxiety they create was something that in this context stood out in a negative way in the young people's stories.

The area of the study is relatively unexplored, and the emphasis on young people's own experiences contributes a new dimension to child and youth research in this area. When the young people's own perspective is illustrated in relation to the possibility of entering the Swedish labor market, this also becomes a contribution to the overall picture of the practical integration work.

Keywords: unaccompanied minors, work, integration work, the Upper Secondary School Act, working conditions, collaboration, the Convention on the Rights of the Child

Jag skulle vilja tacka de intervjudeltagare som ställt upp och delat med sig av sina upplevelser, samt nära och kära som tipsat om olika saker som varit till gagn för arbetet. Jag vill även rikta ett varmt tack till min studiekamrat Enrico Esfandiari som bidragit med tips och idéer till arbetet med denna studie. Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Kerstin von Brömssen för värdefull handledning och goda råd.

Innehåll

Bakgrund	9
Arbetsmarknad	10
Lagrum och regelverk	11
Syfte och frågeställningar	13
Studiens relevans	14
Centrala begrepp	14
Ensamkommande ungdomar	14
Tidigare forskning	15
Delaktighet och drivkrafter	15
Samverkan och nätverk kring de ensamkommande ungdomarna	16
Avgörande faktorer.....	16
Målgruppens utsatthet	17
Teoretisk utgångspunkt	19
Integration	19
Metodologisk ansats	21
Metod	22
Metodval.....	22
Urval av deltagare i studien.....	24
Tillvägagångssätt för att nå intervjudeltagare	25
Dataproduktion.....	25
Databearbetning och tematisk analys	26
Etiska aspekter vid metodval.....	28
Metoddiskussion.....	28
Resultat och analys	34
1. Ensamkommandes hinder för arbetssökning.....	34
2. Drivkraft och ambition	36
3. Isolering, hopplöshet och ensamhet	38
4. UTs påverkan på arbetssökning	39
5. Det värdefulla stödet	41
Diskussion	45
Resultatdiskussion	45
Slutsats och vidare forskning	50
Referenser	51
Kortare informationsbrev	56
Informationsbrev inklusive samtycke	57

Intervjuguide	59
Tabell över analysprocessen.....	61
Fem teman med tillhörande underrubriker.....	77

Bakgrund

Flyktingfrågan aktualiserades i Europa i början av 2000-talet, särskilt efter höjdpunkten år 2015 som innebar en intensiv ström av människor som flytt sina hemländer på grund av krig och katastrof. Mänskliga rättigheter, makt, medborgarskap, demokrati och inte minst integration blev begrepp som återkommande diskuteras i relation till en rad samhälleliga och politiska utmaningar kopplat till frågor om flyktingar. EU-länder, däribland Sverige, betonar ofta landets inre säkerhet i stället för att i första hand beakta de universella rättigheter som gäller för flyktingar. Synen på flyktingar utgår alltmer från att dessa urholkar den nationella kulturen, sammanhållning och social välfärd (Ahmadi & Lilja, 2018). Ett nutida exempel på detta är partiet Moderaternas senaste slogans i den nya bidragsreformen; "Är du ny i Sverige så ska du först jobba och betala skatt, innan du får full tillgång till välfärden" samt "Moderaterna vill minska invandringen, S ökar den" (Moderaterna, 2021a; Moderaterna 2021b). Detta paradigmskifte visar på den förskjutning som skett vad gäller synen på flyktingar och asyl, där hotet mot den gemensamma välfärden betonas. År 2020 sammanställdes en offentlig utredning, där huvuduppdraget innebar att utreda hur en "långsiktigt hållbar" migrationspolitik kan skapas, och i samband med detta föreslås bland annat att endast bevilja tillfälliga uppehållstillstånd (Justitiedepartementet, 2020). Flyktingar uppfattas med andra ord alltmer som ett hot mot den nationella kollektiva identiteten (Ahmadi & Lilja, 2018).

Mot bakgrund av den rådande utvecklingen, står de frågor som gäller flyktingar och ensamkommande ungdomar numera mer i centrum i den samhällspolitiska debatten. Däremot går det inte att avgränsa flyktingfrågan enbart till Sverige, utan det handlar snarare om att Europa hamnat i blickfånget som en politisk och geografisk samlingspunkt för flyktingmottagande (Darvishpour & Månsson, 2019). Den samhälleliga diskursen påverkar nyanlända barn och ungdomar i allra högsta grad, och därmed hamnar de och den situation de befinner sig i det centrala blickfånget. Barnen och ungdomarna kan delas upp i två grupper; de som flyr som ensamma individer, och de som flyr tillsammans med sina föräldrar. För den förstnämnda gruppen innebär flykten en mycket otrygg situation, utan en familj och därmed det skyddsnät som denna utgör (Darvishpour & Månsson, 2019).

Oavsett om ett barn flyr tillsammans med sina föräldrar, eller som ensamkommande, har det rätt att få skydd och utbildning, enligt FN:s barnkonvention från 1989. Att ta del av en utbildning är många gånger en förutsättning för ett framtida anskaffande av arbete, men barnens och ungdomarnas varierande bakgrunder och livsöden ger dem olika förutsättningar att ta del av sina rättigheter och inkluderas i sitt nya samhälle (Darvishpour & Månsson, 2019). Tillsammans med utbildning är tillgång till sociala nätverk avgörande, där den sociala kontakten främjar en etablering på arbetsmarknaden (Darvishpour & Månsson, 2019). Enligt Erik Eriksson (2019), doktor i socialt arbete, är utvecklingen av just arbetsinriktningen för ensamkommande ungdomar positiv (Eriksson, 2019). I ett juridiskt perspektiv handlar arbetssökandet för en ensamkommande ungdom idag många gånger inte bara om att inkluderas i samhället, utan också om att säkra sin egen trygghet i form av asyl, något som belyses i denna studie.

Arbetsmarknad

Eftersom Sverige är ett litet land, beroende av både import och export, påverkas Sveriges ekonomi i allra högsta grad av vad som sker i omvärlden (Arbetsmarknadsdepartementet, 2017). Sedan närmare fyrtio år tillbaka har Sverige exporterat varor och tjänster i högre grad än man importerat varor och tjänster, mätt i kronor. Därför blir ekonomin i de länder som Sverige handlar med avgörande för Sveriges export till dessa länder, vilket även påverkar Sveriges ekonomi. Den svenska ekonomin och arbetsmarknaden påverkas även av medlemskapet i EU och den växande europeiska arbetsmarknaden. De fria rörligheterna innebär friheter på arbetsmarknaden, men även vissa regelverk att ta hänsyn till (Arbetsmarknadsdepartementet, 2017). Utöver en ökande globalisering på arbetsmarknaden märks även en annan trend i form av en ökad polarisering, där andelen jobb som ger inkomster motsvarande medellön minskar jämfört med jobb som är låg- eller höglönlade (Arbetsmarknadsdepartementet, 2017). Detta antas att till stor del bero på den ökande digitaliseringen och den tillhörande tekniska utvecklingen, som även påverkar det moderna arbetslivet och samhället i stort (Arbetsmarknadsdepartementet, 2017).

Eurofound¹ genomförde en kartläggning år 2015, för att identifiera nya trender på arbetsmarknaden i Europa. Den rådande utvecklingen har lett till att det uppstått nya anställningsformer såsom samverkansarbete (collaborative employment) i form av frilansare eller mikroföretag som samarbetar i så kallade paraplyorganisationer (Arbetsmarknadsdepartementet, 2017). I ljuset av denna utveckling konstaterar Östh, m.f.l (2011) att arbetskraftsmigrationen alltmer kommer att bli global. Då arbetskraftsmigrationen främst ökar från resurssvagare länder, där arbetet utförs med lön eller förutsättningar som inte attraherar svenska medborgare, uppstår något som kallas dual labour market (Östh m.fl., 2011), en tudelad arbetsmarknad. Ensamkommande ungdomar har, i jämförelser med ungdomar med svensk bakgrund, just arbeten med låg lön (Celikaksöy & Wadensjö, 2018; Darvishpour, 2019). Enligt ESO-utredningen (2018) "Tid för integration" ligger flyktingar som kommit till Sverige som barn dessutom 6–7 procentenheter under svenskfödda individer vad gäller sysselsättning i vuxen ålder.

Skiftat ansvar för integrationsarbetet på arbetsmarknaden

Efter en proposition skiftades ansvaret för Sveriges integrationsarbete via arbetsmarknaden, från kommunerna till Arbetsförmedlingen (Prop. 2009/10:60). Kommunernas tidigare stöd innebar att man kunde ta ett helhetsgrepp kring individens hela livssituation, samt att samhällsvägledning i form av invandrarservice fanns tillgänglig för individerna (Eriksson, 2019). Kommunala verksamheter med fokus på arbetsmarknadsetablering reducerades eller avvecklades i samband med att Arbetsförmedlingen tog över ansvaret, och i början tog så kallade etableringslotsar över en del av ansvaret (Eriksson, 2019). När lotssystemet avvecklades, uppstod därför ett tomrum eftersom ingen annan aktör fick ett tydligt ansvar för vägledning och socialt stöd (Eriksson, 2019). Puranen (2019) lyfter i en nykommen rapport, som omfattar tusentals nyanlända, att gruppen idag upplever sin arbetslivssituation som densamma som i hemlandet, och i vissa fall möjligtvis marginellt sämre. Detta sticker ut då övriga parametrar såsom ekonomiska villkor,

¹ Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, <https://www.eurofound.europa.eu/sv>

hälso- och sjukvård eller boende upplevs som väsentligt förbättrade jämfört med det egna hemlandet (Puranen, 2019).

Lagrum och regelverk

De lagrum och regelverk som är aktuella för studiens målgrupp, det vill säga ensamkommande ungdomar, presenteras under denna rubrik. Variabler såsom ålder och innehav av uppehållstillstånd samt olika myndighetskontakter, påverkar den individuella juridiska situationen. Komplexiteten i de olika regelverken riskerar att försvåra situationen för de ensamkommande ungdomarna. Förutsättningarna förändras dessutom i hög takt med tanke på de politiska diskussioner angående migrationspolitiken och dess lagrum, som ännu till dags dato förs löpande.

NGL - Nya Gymnasielagen

Nya Gymnasielagen, som förkortas NGL, togs fram som ett politiskt förslag efter ett omfattande kampanjarbete av volontärer som engagerat sig för de ensamkommande ungdomarna (FARR, 2018; Bouvin, 2017). Debatten kring det nya lagförslaget var omfattande både bland allmänheten och på högsta politiska nivå. Detta resulterade i kompromisser och den lagstiftning som de facto finns idag, vilket av en del kritiserats då det ansetts vara ett fuskverk (Adersjö, 2019). Många ensamkommande ungdomar fick via lagen en ny chans, då målgruppen till stor del redan fått avslag på sina asylansökningar och var i process att överklaga dessa. Möjligheten att studera och via det nya lagrummet erhålla ett uppehållstillstånd på detta sätt, välkomnades men innebar också en press på anskaffandet av ett arbete en kort tid efter studierna, för att på sikt kunna erhålla ett permanent uppehållstillstånd. De detaljerade villkoren som skulle uppfyllas enligt §16 i lagen om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (SFS 2018:756) innebar följande (Migrationsverket, 2021a):

1. Första ansökan om asyl måste från den asylsökande ha inkommit senast den 24 november 2015.
2. Ett beslut angående asylansökan skulle ha fattats efter 15 månader eller mer efter det att ansökan registrerades.
3. Den asylsökande måste studera på gymnasial nivå och studierna måste bedrivas på heltid.
4. Den asylsökande måste ha fyllt eller blivit åldersuppskriven till 18 år under tiden hen väntat på beslutet.
5. Den asylsökande måste, under tiden då ansökan gjordes, befinna sig i Sverige.

Om den asylsökande uppfyllde samtliga av ovanstående kriterier, kunde ett tillfälligt uppehållstillstånd om tretton månader beviljas (Migrationsverket 2021a). Om den asylsökande fortfarande bodde kvar på ett av Migrationsverkets boende, fick denne möjlighet att bo kvar och behålla sin dagersättning på 71 kronor per dag. Möjligheter till andra ersättningar, såsom exempelvis studiestöd, försvann om ungdomen valde detta alternativ. Kommunen erbjöd ersättning till de ungdomar som blivit avhysta. Normalt sett beviljas förlängning av ett tillfälligt uppehållstillstånd på ytterligare 13 månader, om inte studierna avslutats efter den första 13-månadersperioden. Efter detta följer en period på sex månader

där ungdomen måste leta efter ett arbete, alternativt starta eget företag, som möjliggör självförsörjning och en möjlighet att ansöka om permanent uppehållstillstånd, antingen som egenföretagare eller som anställd (Migrationsverket, 2021b). Kraven som ställs är höga och innebär bland annat att anställningen måste vara varaktig (fast arbete eller en visstidsanställning på minst två år), att lönen måste vara kollektivavtalsenlig och att ungdomen kan försörja sig på denna, vilket i de flesta fall utesluter deltidstjänster (Migrationsverket, 2021b). De krav som ställs skapade en diskussion i slutet av 2020, där dessa ifrågasattes i relation till pandemins utbrott och de försämrade möjligheterna till att erhålla ett fast jobb på grund av ökad osäkerhet på arbetsmarknaden. Regeringen lade fram ett förslag på lättnader som bland annat innebär att en tidsbegränsad anställning på ett istället för två år skall räcka, men detta förslag är ute på remiss och har i dagsläget ej röstats igenom (Horvatovic, 2021). Detta innebär därmed att de tuffa kraven vad gäller anställning för att få permanent uppehållstillstånd via NGL, fortsätter att gälla.

En lucka i lagen upptäcktes även i februari 2020. De ensamkommande ungdomar som varit snabba med att avsluta sina studier riskerar att straffas på grund av att domstolarna ej hunnit med att avgöra ett slutgiltigt beslut i deras ursprungliga asylärende, något som är en förutsättning för att NGL skall gälla (Orre, 2020). I juni 2020 upptäcktes vidare att ungdomar kan tvingas tacka nej till kortare anställningar på grund av lagkraven, och därmed förlora sin ersättning från Arbetsförmedlingen under tiden de söker arbete, något som bland annat lyftes av tidningen Lag & Avtal (Orre, 2020). En del av de ensamkommande ungdomarna tog studenten våren 2020 och hade därmed sex månader på sig att finna en varaktig anställning. I september meddelade Migrationsverket att färre än 1 % av gruppen klarar kravet, och därför beräknade man att 630 personer skulle få utvisningsbeslut i december 2020 (Kvist, 2021). I oktober 2020 hade 55 ungdomar beviljats permanent uppehållstillstånd, vilket kan jämföras med de cirka 500 ungdomar som redan då fått avslag (Orre, 2020).

Upphållstillstånd genom skyddsbehov eller arbete

Eftersom NGL har så omfattande kriterier, innebär detta att en stor del av de ensamkommande ungdomarna inte uppfyller kraven. En stor del av målgruppen har även fått avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. 12 991 personer sökte asyl i Sverige år 2020 (Migrationsinfo, 2021b). Under detta år avgjordes 20 980 asylärenden, varav 4 922 beviljades uppehållstillstånd av Migrationsverket (Migrationsinfo, 2021b). Vid avslag finns ett fönster, som infaller två veckor efter att ett beslut vunnit laga kraft, som innebär möjligheter att göra ett så kallat "spårbyte", där den asylsökande istället kan ansöka om arbetstillstånd (Migrationsverket, 2021c). Ansökan konverteras därmed till en ansökan om arbetstillstånd. Även i denna kategori återfinns avancerade juridiska ramverk, där de ensamkommande ungdomarna åter befinner sig i en utsatt situation eftersom de många gånger saknar fullgott juridiskt stöd.

En tredje möjlighet återfinns för de som fått beviljat ett tillfälligt uppehållstillstånd på skyddsgrunder, men en förutsättning för detta är givetvis att Migrationsverket tidigare bedömt att skyddsbehov finns, något som i genomsnitt endast beviljas mindre än en fjärdedel av de asylsökande enligt den senaste statistiken (Migrationsinfo, 2021a). Vid förlängningsansökan kan tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd beviljas till den som antingen bedöms ha ett fortsatt skyddsbehov, är varaktigt sammanboende med någon som har uppehållsrätt i Sverige,

eller den som kan uppvisa bevis på permanent självförsörjning (Migrationsverket, 2021b).

Arbetsförmedlingens regelverk för ensamkommande unga

Ensamkommande ungdomar kan ha olika myndighetskontakter beroende på ålder och de lagrum och regelverk som omnämns ovan. En arbetssökande person är vanligtvis inskriven på Arbetsförmedlingen. Vid uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov omfattas individen av ett tvåårigt etableringsprogram, vilket syftar till etablering på arbetsmarknaden. Det handlar om individuella heltidsinsatser och stöd i kombination med ett aktivt jobbsökande från individens sida. Målet är att individen skall tillgodogöra sig språket, såväl som att hitta ett arbete och därmed bli självförsörjande (Arbetsförmedlingen, 2021a). Utbildningsplikt kan bli aktuell om individen inte har studerat på motsvarande gymnasial nivå i sitt hemland. Då skall individen ansöka om studier på komvux, alternativt till allmän kurs på folkhögskola. Individen kan få ersättning under hela etableringsprogrammet, och denna ersättning kallas etableringsersättning och betalas ut via Försäkringskassan. Ersättningen betalas ut under förutsättning att individen deltar aktivt i de insatser som anvisats av Arbetsförmedlingen (Arbetsförmedlingen, 2021a).

En ensamkommande ungdom kan också omfattas av jobbgarantin för ungdomar, som även detta är ett heltidsprogram med både insatser och stöd på heltid som kombineras med arbetssökning eller studier. Ersättning kan fås via Försäkringskassan och även i detta fall är det långsiktiga målet självförsörjning, alternativt studier på högre nivå (Arbetsförmedlingen, 2021b). Kriterierna för att omfattas av jobbgarantin för ungdomar innebär att individen måste vara mellan 16-24 år och inskriven på Arbetsförmedlingen (Arbetsförmedlingen, 2021b). Individen måste också uppfylla något av följande:

- Individen har varit arbetssökande på heltid under minst 90 dagar, de senaste fyra månaderna
- Individen har arbetat mindre än denne skulle kunna, exempelvis vid en timanställning, och denna har rätt till a-kassa
- Individen har genomgått etableringsprogrammet men är fortfarande arbetssökande
- Individen är villkorligt frigiven men har inte genomfört ett år av prøvotiden, eller har dömts till fängelse och beviljats vistelse utanför anstalten (Arbetsförmedlingen, 2021b)

Man kan sammanfattningsvis konstatera att kraven för att ingå i gruppen som har rätt till jobbgarantin är betydligt lättare att uppfylla, än exempelvis kriterierna för Nya Gymnasielagen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur ensamkommande ungdomar upplever anskaffandet av ett arbete i Sverige, och vilket stöd som anses mest betydelsefullt av ungdomarna. Studiens mer precisa frågeställningar är följande:

- Vilka utmaningar upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att

erhålla ett arbete i Sverige?

- Vilka underlättande faktorer upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att erhålla ett arbete i Sverige?
- Vilket vuxenstöd anses av ungdomarna som mest betydelsefullt, på vägen mot anskaffandet av ett arbete?

Studiens relevans

Att utforska hur Sverige lyckats med integration genom att undersöka och dokumentera de nyanländas egna upplevelser har på senare år varit i fokus i flera studier (Puranen, 2019; Bucken-Knapp m.fl., 2020). Däremot utgår de studier som rör just ensamkommande ungdomar, bland annat en stor del som nämnts i bakgrund och tidigare forskning, ofta från myndighetspersoner eller personer som har en maktposition gentemot ungdomen. Det är dessa personer som i de flesta fall får uttala sig kring hur ungdomarna utvecklats och integrerats. Därför är ungdomarnas eget perspektiv av högsta relevans, då detta perspektiv bör få inta en mer central roll. Mot bakgrund av detta är det av yttersta vikt att vi lyfter upp barnens egna upplevelser i form av subjekt och inte objekt. På senare tid har man i svensk forskning lyft upp integrationsfrågor ur just de nyanländas egen synvinkel, som en indikator på potentiella förbättringsåtgärder (Bucken-Knapp m.fl., 2018). Denna inriktning ligger också i linje med ett framväxande paradig inom barn- och ungdomsforskning där barnet ses som ett subjekt snarare än ett objekt och där forskningen snarare bör bedrivas *med* barnen (Christensen & James, 2017).

Studier i tidigare forskning klagör återkommande myndighetspersoners bilder av den ensamkommande målgruppen. I aktuell studie väljer jag fokus på ensamkommande gruppens egna upplevelser av att söka jobb på den svenska arbetsmarknaden. I ett svenskt perspektiv är det därför mer än intressant att kasta ljus på nyanländas egna röster och samtidigt ta ställning till bemötandet från institutioner och insatser som möter de ensamkommande ungdomarna på vägen mot integration och mot eget arbete (Bucken-Knapp m.fl., 2020). Att kasta ljus på den ensamkommande ungdomens egen berättelse är därmed av särskild vikt i denna studie, och bidrar till nya kunskaper kring hur ungdomarnas själva upplever hur integrationsarbetet praktiskt fungerar.

Centrala begrepp

Ensamkommande ungdomar

Definitionen av ensamkommande ungdomar, som används och tillämpas av EU och Migrationsverket, lyder; "Ensamkommande barn; en underårig som anländer till en medlemsstats territorium utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne" (Celikaksöy & Wadensjö, 2018). I Sverige kommer nästan samtliga ensamkommande från Afrika och Asien, och den ensamkommande gruppen består av ungefär tre fjärdedelar pojkar (Celikaksöy & Wadensjö, 2018; Darvishpour, 2019). År 2015 ansökte 35 369 ensamkommande om asyl, att jämföra med endast 500 ensamkommande individer som ansökte om asyl år 2020 (Migrationsinfo, 2021a). Antalet asylsökande minskade kraftigt under år 2020 på grund av den pågående pandemin (Migrationsinfo, 2021b).

Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras den tidigare forskning som är relevant för målgruppen och studien. Forskningen delas in under de tematiska områden som belyser erfarenheter kopplat till ensamkommande ungdomar och arbetsmarknad. Dessa är följande; *delaktighet och drivkrafter, samverkan och nätverk kring de ensamkommande ungdomarna, avgörande faktorer* samt *målgruppens utsatthet*. Nedan presenteras också de sökmetoder som använts.

Det rådande kunskapsläget kartlades genom sökningar i relevanta databaser såsom APA Psycarticles och Google Scholar, för att finna relevanta artiklar. De sökord som användes var följande; **asylsökande**, **integrationsinsatser**, **migration**, **nyanlända**, **ensamkommande individer**, **integration** samt **arbete och integration**. De sökord som använts har bedömts vara de mest relevanta för forskningsområdet. Fokus har främst legat på de studier som är relativt nyproducerade, men man bör ha i åtanke att utbudet av tidigare studier inom området är relativt begränsat. Området nyanlända och arbetsmarknad innehåller en hel del forskning, men just gruppen ensamkommande ungdomar går oftast inte att urskilja. Ensamkommande ungdomar ingår däremot i begreppet nyanlända, och således kan man anta att de resultat som presenteras rörande nyanlända på detta område, också berör de ensamkommande ungdomarna.

Delaktighet och drivkrafter

Det kan konstateras att i många sammanhang beskrivs ensamkommande ungdomar som arbetsvilliga individer och som en framtida arbetskraft. Bland socialarbetare kan dessa egenskaper ses som återkommande, inte minst lyfts detta upp i en studie av Wernesjö (2019). Vidare pekar forskning på att de ensamkommande individerna ofta upplevs som studiemotiverade. Gruppen etablerar sig på arbetsmarknaden i högre utsträckning än nyanlända individer i samma åldersgrupp och som kommit till landet med egna föräldrar, när hänsyn tas till övriga faktorer (Celikaksöy & Wadensjö, 2018). Socialarbetare talar återkommande om psykisk ohälsa, här kan konstateras att ensamkommande barn och unga ses som starka individer, individer som emotser ett förbättrat liv och vardag, och även har som mål att arbeta och göra nytta (Wernesjö, 2019).

Centrala framtidsdrömmar hos ungdomarna handlar om att skaffa sig ett bra arbete efter utbildning, detta i ett led att skapa återförening med den egna familjen i ett senare skede. Darvishpour & Månsson (2019) menar att framtidsdrömmar är ett centralt begrepp för den enskilda individen. Det kan konstateras att starka drivkrafter är en väsentlig faktor, men målgruppen är även i behov av stöttning för att integreras i det svenska samhället och forma en egen vuxenidentitet. Den långa väntan på beslut om uppehållstillstånd skapar påfrestningar men även en rad utmaningar för den enskilda individen. Eriksson (2019) menar att ju fler insatser som görs i ett tidigt skede desto mer främjas den enskilda individen.

Att en individ har en stark motståndskraft mot riskfaktorer bygger framgång och det handlar för den enskilda individen om att förstå den egna drivkraften. Jahanmahan & Bunar

(2018) pekar på att varje enskild ungdoms förutsättningar också samspelar med ungdomens förväntningar. När ungdomarna intervjuas opponerar man sig inte mot vad sammanhanget kräver av den enskilde, det handlar i huvudsak om hur den vuxna individen bemöter ungdomen. För att befrämja resiliens, det vill säga motståndskraft, handlar det om anpassning som sker genom lärande, tillförlitlighet till skyddande faktorer och slutligen en känsla av sammanhang (Jahanmahan & Bunar, 2018).

Samverkan och nätverk kring de ensamkommande ungdomarna

Utifrån rådande forskningsläge har socionomen Erik Eriksson (2019) komponerat ett kunskapsunderlag avsett för strategiskt arbete. Det handlar om stöd till nyanlända och underlaget klargör att individorienterade insatser som planeras för nyanlända bör ta sitt avstamp från en holistisk utgångspunkt. Denna utgångspunkt ser individen i ett större sammanhang och tar hänsyn till olika aspekter och tillsammans mynnar detta ut i skapandet av integration (Eriksson, 2019).

Här handlar det om att klargöra betydelsen av insatser. Det handlar inte enbart om insatser som koncentrerar sig mot arbetsmarknadsetablering, utan även andra typer av stöd som kopplas till social integration, hälsa, bostadsintegration och vidare insatser som främjar arbetsmarknadsetablering (Eriksson, 2019). Det strukturerade arbetet handlar om strategiskt planerande och ett aktivt arbete inför att skapa möjligheter för nyanlända. Sammantaget handlar detta arbete om individernas fulla rätt att ta del av samhällets välfärdsutbud (Eriksson, 2019). Brinkemo & Lundberg (2018) menar att ensamkommande ungdomar ofta kommer från en bakgrund där klansamhällen existerar och där individen ofta fogar sig för en gemenskap. Här lyfter Brinkemo & Lundberg (2018) detta exempel som en faktor berörda myndigheter behöver beakta när det gäller skapandet av arbetsinsatser för ungdomarna.

I många sammanhang tydliggörs ungdomarnas nätverk. Eriksson (2019) menar att i en svensk studie uttrycker ensamkommande afghanska ungdomar en önskan om vuxnas vägledning och stöd. Här handlar det centralt om individens möjlighet till uppmuntring i vardagen, att finna skäl till att gå i skolan, att få skapa mening i undervisningen och för att slutligen utbilda sig inför ett kommande yrke. Kommunens ansvar handlar om att erbjuda korrekt stöd och hjälp för ungdomarna, att kommunen tar ansvar för att ungdomen ifråga får hjälp med bostad och hjälp med ytterligare stödinsatser och att det sker enligt bestämmelser i rådande socialtjänstlag (Eriksson, 2019).

Avgörande faktorer

Forskning visar att ensamkommande ungdomar och andra flyktingbarn har arbete i lägre utsträckning än ungdomar med svensk bakgrund (Celikaksöy och Wadensjö, 2015). Det är därmed av intresse att utreda vilka faktorer som påverkar om ungdomarna lyckas erhålla ett arbete eller ej. Tyvärr är bakgrundsfaktorer kopplade till ungdomarnas hemländer svåra att undersöka på grund av att uppgifter saknas eller inte går att verifiera, men trots detta finns ändå ett antal gemensamma nämnare som är relevanta då det gäller ensamkommande ungdomar och arbetsmarknad. Det är föga förvånande att vistelsetiden påverkar chanserna till arbete - ju längre tid individen spenderat i Sverige, desto bättre språk- och samhällskunskaper kan erhållas som i sin tur möjliggör att finna ett arbete (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017). Att de som återförenats

med sina föräldrar i lägre utsträckning har funnit ett arbete, är kanske något mer överraskande. En förklaring är, särskilt när det gäller flickor, att ansvaret för arbetsuppgifter kopplade till hushållet ökar (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017). Om man jämför ensamkommande med andra grupper av flyktingungdomar, står det däremot klart att de ensamkommande ungdomarna i högre grad är involverade i arbete (Çelikaksoy och Wadensjö, 2018). Förklaringarna kan vara flera, men en anledning kan vara att de ensamkommande som grupp är positivt selekterad på grund av att det krävs en stark drivkraft och kapacitet för att kunna ta sig till Europa och Sverige på egen hand, och att föräldrar då väljer den individ som de anser är bäst lämpad (Çelikaksoy och Wadensjö, 2015). En annan tänkbar förklaring skulle kunna vara kopplad till en ökad möjlighet till integration i samhället genom de kontakter som ensamkommande ungdomar erhåller genom migrations- och etableringsprocessen. En tredje förklaring kan kopplas till den press, kopplad till de juridiska ramverk som berör de ensamkommande ungdomarna, som det innebär att vara tvungen att skaffa ett arbete för att kunna stanna i Sverige, och även att försörja sin familj i hemlandet och betala eventuella skulder till smugglare.

Çelikaksoy och Wadensjö (2015) menar att de faktorer som är avgörande för att vissa ungdomar har ett arbete och andra inte, är av särskilt intresse. Forskarduon har därför studerat dessa faktorer närmare och använt information såsom vilka länder ungdomarna är födda i, när de folkbokfördes och i vilken ålder de var när de anlände till Sverige (Çelikaksoy och Wadensjö, 2015). Bakgrundsfaktorer såsom föräldrars utbildning och inkomster, samt deras egen utbildning, saknas däremot. Dessutom har även annan information använts såsom utbildning i Sverige, region, kön, nuvarande ålder, vistelsetid i Sverige, civilstånd och huruvida de återförenats eller ej med sina föräldrar. Många resultat verkar överensstämma med det som i övrigt framkommit vid undersökningar av andra grupper när det gäller ungdomar. Pojkarna har oftare arbete, och andelen sysselsatta ökar också med åldern (Çelikaksoy och Wadensjö, 2015). Vidare är pojkarna som är gifta oftare i arbete än de som är ogifta, men däremot gäller motsatsen för flickor (Çelikaksoy och Wadensjö, 2015). Den som kommer till Sverige i en lägre ålder har längre tid på sig att lära sig språket, ta del av utbildningssystemet och skaffa sig kontakter, och är därmed i högre utsträckning i arbete än de som inte haft dessa förutsättningar (Çelikaksoy och Wadensjö, 2015).

När jämförelser görs utifrån hemländer, framgår det att ungdomar födda i Afghanistan är i arbete i högre utsträckning (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017). Anledningar till att den afghanska gruppen sticker ut kan bland annat handla om att denna grupp, som majoritetsgrupp bland ensamkommande ungdomar i Sverige, även har tillgång till ett större nätverk. Andra förklaringar, som inte går att undersöka på grund av avsaknad av data, kan bland annat beröra föräldrars utbildningsbakgrund, men skillnaderna är dock inte markanta (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017).

Målgruppens utsatthet

Forskning visar att ensamkommande ungdomar sällan har en aktiv roll i beslut om flykt (Hopkins & Hill, 2010). Återkommande är det istället föräldrar eller anhörig som tar beslut om flykt. Förberedelse till främjande av flykt tas oftast av någon inom den egna familjen eller nära anhörig. Vidare visar Hopkins & Hills studie (2010) att hälften av ungdomarna inte har vetskap

om vilket land som kommer att ta emot dem innan flykten påbörjas. Jahanmahan & Bunar (2018) menar att flykten ofta är varaktig och att ungdomarna upplever hot från olika håll under flyktens gång.

Jahanmunar & Bunar (2018) hävdar att många ungdomar upplevt att de blivit förgripna och sexuellt antastade av manliga agenter under färden. Ungdomarna kunde även bli skjutna av militär vid landgränser. Många ungdomar berättar om att de blivit gripna och misshandlade av poliskårer i ett flertal länder på vägen. Darvishpour & Månsson (2019) pekar på osäkra gummibåtar som färdmedel men även där lastbilar fungerat som skydd när det gäller att passera landgränser.

Tidigare studier (Brunnberg m. fl., 2011; Jahanmahan & Bunar, 2018) lyfter upp den psykiska ohälsan som ett återkommande fenomen bland de ensamkommande ungdomarna. Detta baserar sig i mångt och mycket på tidigare traumatiska händelser. Ungdomarna lider i stor utsträckning av depression, stress, känsla av isolering och återkommande ångest i vardagen. Sammantaget kan den psykiska ohälsan förvärras under asylprocessen. Under väntan på beslut i det egna asylärendet kan ungdomen uppleva återkommande känslor av otrygghet, maktlöshet och en alltmer påtaglig sårbarhet (Darvishpour & Månsson, 2019). Vidare menar Darvishpour & Månsson (2019) att studien visar att asylprocessen kan upplevas som en ansträngande period från den ensamkommande ungdomens perspektiv. En majoritet av ungdomarna upplever otrygghet och en känsla av oförmåga i en alltmer utdragen asylprocess (Darvishpour & Månsson, 2019). Vidare ger istället skolan och arbetet struktur, rutin och skapar ett normalt tillstånd, vilket sammantaget leder till en hanterbar och meningsfull vardag för ungdomarna (Darvishpour & Månsson, 2019).

Det går med andra ord att konstatera att många flyktingar av psykisk ohälsa och detta ses som ett återkommande fenomen. Vad detta betyder är att flyktingarna plötsligt ställs i akut behov av psykiatrisk vård. Enligt Socialstyrelsen är antalet fall av suicid oroande, och även det faktum att ungdomarna ofta hamnar i kläm i systemet (Socialstyrelsen, 2018). Detta gäller i synnerhet den grupp som hamnar utanför systemet och inväntar besked angående uppehållstillstånd (Socialstyrelsen, 2018). Manhica (2017) hänvisar till sin studie, i vilken kontextuella faktorer för psykisk ohälsa men även substansmissbruk samt sysselsättning bland målgruppen flyktingar i tonåren som kommit till Sverige undersöks. Resultatet visar att ensamkommande och icke ensamkommande flyktingungdomar i högre grad vårdas i psykiatrisk slutenvård och tvångsvård och risken är störst för flyktingar födda i Afrika och Mellanöstern (Manhica, 2017). Manhica (2017) menar vidare att unga ensamkommande men även icke ensamkommande flyktingungdomar löper högre risk för att behöva sjukhusvård men även en påfallande risk för att dömas för brott som är alkohol- och substansmissbruksrelaterade (Manhica, 2017). En ökad konsumtion av vård kan hänvisas till målgruppens många gånger sköra socioekonomiska levnadsförhållanden. Kontakter med psykiatrisk öppenvård kunde observeras och ökade efter ankomst till Sverige men även sjukhusvård till följd av alkohol- och narkotikamissbruk (Manhica, 2017). Manhica (2017) konstaterar att sjukhusvård och kriminalitet i samband med missbruk av substanser är vanligare bland unga manliga flyktingar än kvinnliga motsvarigheter. Manhica (2017) belyser att faktorer som kopplats till flyktingars och utlandsadopterades ursprungsland varit mer avgörande riskfaktorer för att utveckla schizofreni än socioekonomiska förhållanden i Sverige (Manhica, 2017).

Det kan vidare konstateras att unga ensamkommande och icke ensamkommande

flyktingar riskerar att varken hamna i arbete eller delta i utbildning, något som också skapar sämre utsikter till en framtida fast anställning jämfört med möjligheterna för etniska svenskar (Manhica, 2017). Sammantaget visar dessa resultat på att grupper av unga ensamkommande löper betydande risk för att hamna i problem kopplade till substansmissbruk men även generell psykisk ohälsa. Det finns betydande risker för målgruppen att drabbas av arbetslöshet men även att utveckla ett beroende av psykiatrisk vård (Manhica 2017).

I Darvishpour & Månssons (2019) studie var beviljandet av PUT, permanent uppehållstillstånd, en vändpunkt för samtliga ungdomar. Beskedet om PUT avslutar ofta en längre period av ovisshet och stress, men möjliggör också vidare inkludering i samhället och möjligheter att planera för ett framtida liv i Sverige (Darvishpour & Månsson, 2019). Efter ett PUT-besked säkras rätten till särskilt förordnad vårdnadshavare, fortsatt boende via socialtjänsten, skola och utbildning samtidigt som försörjningsansvaret övergår från Migrationsverket till socialtjänsten (Darvishpour & Månsson, 2019). Statistiken, i form av många avslag, talar sitt tydliga språk då många får avslag och är i överklagandeprocess, vilket innebär att de inte får tillgång till myndighetshjälp, inte kan skriva in sig på Arbetsförmedlingen etc. Denna osäkerhet skapar en psykisk press. Även de ensamkommande ungdomar som fått TUT, tillfälligt uppehållstillstånd, upplever en press i form av att vara tvungna att hitta ett arbete för att kunna stanna i Sverige, om inte bestående eller nya asylskäl godtas av Migrationsverket. Det är ett faktum att gott institutionellt stöd, etniska nätverk och sociala relationer är centrala delar när det handlar om målgruppens utsatthet (Darvishpour & Månsson, 2019). Dessa faktorer hjälper till att hantera påfrestningar för ungdomarna, och stärker den inre motivationen hos individen samtidigt som det skapar en känsla av framtidstro, trygghet och medvetenhet om tillgång till samhällsinsatser. De som beviljas uppehållstillstånd och de som meddelas avslag på sin asylansökan möter med andra ord helt olika förutsättningar (Darvishpour & Månsson, 2019). Detta är av högsta relevans för målgruppen och dess möjligheter att få tillträde till den svenska arbetsmarknaden.

Teoretisk utgångspunkt

Studien utgår från ett perspektiv på integration. Nedan redogörs för begreppet och hur det kan förstås. Integration handlar om att individer och grupper känner en tillhörighet och är aktivt delaktiga i samhället, oavsett likheter eller olikheter (Prop.1997/98:16). Det är också denna definition som används i denna studie. Flera andra begrepp såsom exempelvis rasism, delaktighet, agency eller social utsatthet hade också kunnat användas.

Integration

Begreppet integration har blivit synonymt med frågan om invandrares införlivande i det svenska samhället, både kulturellt, socialt och ekonomiskt. Putnam (1993) menar att integration innebär en social sammanhållning och olika individers bindningar mellan varandra. Dessa band är i ett "integrerat" samhälle starka, och detta skapar på så vis trygghet, tillit och solidaritet (Putnam 1993, 2000). Integration innebär i detta fall att individer och grupper känner en tillhörighet och är aktivt delaktiga i samhället, oavsett likheter eller olikheter - detta är vad integration handlar om enligt de integrationspolitiska målen i Sverige (Prop.1997/98:16). Enligt Eriksson och Fölster (2014) är detta också en given förutsättning för ett välfungerande och tillika stabilt samhälle. Integration är enligt Eriksson (2019) inte enbart en angelägenhet för den

enskilde, utan detta något som rör hela befolkningen. Sammanhållning, delaktighet och tillhörighet är därmed centrala delbegrepp när det kommer till att förstå integration.

Enligt Diaz (1993) har integration flera länkade dimensioner, det handlar om social integration, politisk integration, kommunikativ integration samt integration som sker på bostads- och arbetsmarknad. Enligt Arbetsmarknadsdepartmentet (2008) är den så kallade arbetslinjen rätt väg att gå för att lyckas bäst med integrationen. Det är ett måste att skaffa jobb för att försörja sig, för det är på arbetsplatsen och genom arbetskamraterna som man får sin introduktion till samhällslivet, landets kultur samtidigt som egen försörjning skapar självförtroende, värdighet och gör att individen känner samhörighet med sitt nya hemland (Arbetsdepartementet, 2008). Här kopplas integration till att vara etablerad, i bemärkelsen att vara etablerad på arbetsmarknaden och därmed självförsörjande, men detta innebär inte nödvändigtvis en etablering eller integration i samhället i stort (Eriksson, 2019). Delbegreppet arbetsmarknadsintegration handlar om olika mått på hur väl utrikes födda presterar på arbetsmarknaden i Sverige (Tibajev, 2016). Arbetsmarknadsintegration kan mätas både genom absoluta mått, till exempel andel utrikes födda som är sysselsatta, och relativa mått, till exempel gapet i sysselsättning mellan utrikes och inrikes födda (Tibajev, 2016). Mått på arbetsmarknadsintegration genom relativa jämförelser för gruppen ensamkommande ungdomar har presenterats i avsnittet Bakgrund.

Integration kan kopplas till transnationalitet, eftersom de olika delarna av en individs transnationella liv samverkar när det gäller känslan av samhörighet i ett samhälle. Dagens migrationsforskning har alltmer uppmärksammat transnationell samvaro, en pågående process som innebär att olika dimensioner av nationella identiteter sammanfogas, trots att det i många fall handlar om stora fysiska avstånd (Bak & von Brömssen, 2013). Förflyttning av hela eller delar av familjen sker ofta etappvis inom de transnationella nätverken. Flera korsande tidshorisonter och livsprojekt möjliggörs till stor del tack vare ny teknologi och sociala medier (Bak & Brömssen, 2013). Begreppet "placemaking" handlar om brobyggande och känslan av att vara oberoende oavsett var man befinner sig fysiskt. Detta innebär att det blir meningsfullt för individen samtidigt som man skapar sig en relation till en plats, något som kan ha stor betydelse för att förebygga utanförskap (Byrne & Goddall, 2013).

Eriksson (2019) beskriver social jämlikhet och vikten av att ge den ensamkommande ungdomen korrekta förutsättningar för social närhet, något som på sikt förebygger främlingsfientlighet och motvilja (Eriksson, 2019). Sveriges integrationspolitiska arbete skall enligt proposition (1997/98:16) "*särskilt inriktas på att ge stöd till individers egen försörjning och delaktighet i samhället, samt förebygga och motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism*" (Prop. 1997/98:16).

Jacobs & Tillie (2004) lyfter upp exempel i Amsterdam där man lyckats hitta en korrelation mellan deltagande i civilsamhälleliga organisationer och nätverk, samt politisk integration och politisk delaktighet. Ett volontärt engagemang i samhället skapar social tillit som i sin tur främjar politiskt engagemang (Putnam, 2000). Individer som är engagerade i olika nätverk och organisationer tenderar med andra ord att öka sitt politiska förtroende. Studier i bland annat Danmark, Tyskland och Nederländerna har visat att detta sociala kapital, genom

individens engagemang, också ökar individuell benägenhet till tilltro till politiska system och samhällelig delaktighet (Putnam, 2000).

Mätmetoder för integration

Att mäta och utvärdera integration är relevant utifrån en politisk ambition att ständigt förbättra alla människors möjligheter till delaktighet i samhället. En del av denna delaktighet handlar om att få tillgång till arbetsmarknaden. De policys och styrdokument som finns behöver dock inte motsvara de faktiska upplevelserna av integration. Det finns olika kvantitativa metoder för att mäta integration genom standardisering av detta begrepp, och en av dessa är den så kallade MIPEX². MIPEX är ett index som jämför integrationspolitiken genom att mäta 167 olika indikatorer inom åtta olika politiska områden, och detta görs i 38 länder inom EU och OECD (Arenagruppen, 2021). MIPEX använder ett poängsystem och i detta fick Sverige enligt de senaste siffrorna 89 poäng, vilket placerar Sverige bland toppnationerna (MIPEX, 2021). SGI³ är ett annat mätinstrument som utgår från olika gränsöverskridande undersökningar av styrning, och som genom dessa identifierar reformbehov inom 41 EU- och OECD-länder (Northsweden, 2018). Det handlar om ett antal experter som under SGI samlas för att utreda vad som bäst fungerar för hållbar styrning. De tre pelarna demokrati, styrning och policyprestanda används när man inom SGI undersöker olika regeringars arbete med hållbar utveckling (Northsweden, 2018). I resultatet presenteras utfallet under de tre kategorierna demokrati, gott styre och politiskt utfall, där Sverige hamnar i topp vad gäller alla tre kategorier. Den svenska regeringen får i sammanställningen beröm för sin hantering av den ekonomiska krisen, samtidigt som integration och arbetslöshet lyfts fram som de stora utmaningarna för landet (Northsweden, 2018). Dessa utmaningar kräver givetvis ett politiskt agerande, såväl ur ett individ- som ett samhällsperspektiv, och detta blir tydligt även i denna studie. Dagens samhälleliga diskussioner om Sveriges bristande integration gör det tydligt att det finns en stor diskrepans mellan policy och praktik.

Metodologisk ansats

Studien utgår från ett fenomenologiskt perspektiv, ett perspektiv inom kvalitativ metodologi som utvecklats framför allt inom det psykologiska fältet, men som numera används inom många olika områden (Szklarski, 2004). Inom fenomenologin studeras en innebörd av uppfattade företeelser, en generell tolkning utifrån konkreta upplevelser. Bryman (2018) beskriver mänskligt beteende som en produkt av hur människor tolkar och uppfattar världen. Bryman (2018) menar att fenomenologen beskådar ett mänskligt beteende som ett resultat av hur människor tolkar och betraktar sin omvärld, där man inom det fenomenologiska perspektivet försöker skapa en förståelse för vad som påverkar ett mänskligt beteende genom att sätta sig in i den enskilde individens perspektiv och tankesätt (Bryman, 2018). Ett fenomenologiskt perspektiv kännetecknas av ett sökande efter ett fenomenens "innersta väsen",

² Migrant Integration Policy Index, <https://www.mipex.eu/>

³ Sustainable Governance Indicators, <https://www.sgi-network.org/2020/>

och det är vi människor som utforskar detta väsen genom självupplevda upplevelser (Neubauer m.fl., 2019).

Vidare har det fenomenologiska perspektivet länge ansetts som en väsentlig och intellektuell tanketradition som ansvarat för en anti-positivistisk ståndpunkt, det vill säga antagandet att den sociala sfären inte kan studeras med hjälp av traditionella metoder inom naturvetenskapen. Fenomenologin handlar primärt om en filosofisk inriktning som ägnar sig åt frågan om *hur* individer skapar mening i den värld de lever i och i synnerhet hur forskaren ska sätta sina egna tankar och förutfattade meningar åt sidan när det gäller att förstå sin omvärld. Sammantaget är det samhällsforskarens åtagande att förvärva tillgång till människors tankar och idéer, att tolka handlingar utifrån människors perspektiv. Den grupp av samhällsvetare som ansluter sig till fenomenologin brukar lägga tyngdpunkten på denna aspekt (Bryman, 2018).

Det klassiska filosofiska fenomenologiska perspektivet utgår från Edmund Husserls antaganden om världen och det krävs att forskarens angreppssätt är deskriptivt, fokuserar på den fenomenologiska reduktionen (att se saker precis som de uppträder i medvetandet) samt att försöka beskriva en kontext på ett så fördomsfritt sätt som möjligt och därmed få en förståelse för materialet (Giorgi, 1997).

Englander (2016) påpekar att en del av de subkategorier av fenomenologi som idag finns, inte ens kan räknas tillhöra fenomenologin enligt den ursprungliga nämnda läran ovan. Enligt Englander (2016) behöver en forskare som använder dagens klassiska fenomenologiska metod, utöver att följa Giorgis antaganden, även vara öppen för en attitydförändring vad gäller tidigare invanda tankemönster och uppfattningar, och inbjuda till nya sätt att se på det studerade fenomenet. Detta är särskilt viktigt att poängtera, då många missuppfattar angreppssättet som används, och förutsätter att forskaren måste nollställa sig helt, något som i princip är ouppnåeligt (Englander, 2016). Detta är egentligen sprunget ur två olika kategorier av fenomenologiska perspektiv. Den transcendentala (deskriptiva) fenomenologin som Giorgi representerar, utgår från en fördomsfri forskare som separerar sig själv från sin forskning, medan den hermeneutiska (interpretativa) fenomenologin utgår från att forskaren helt enkelt inte kan förhålla sig fördomsfritt eftersom även forskaren är del av livsvärlden som beskrivs (Neubauer m.fl., 2019).

Genom att undersöka en upplevelse såsom den faktiskt upplevs subjektivt, kan nya slutsatser dras angående fenomenet (Neubauer m.fl., 2019). Ramverket som fenomenologin utgör, passar väl in på syftet eftersom det innebär att undersöka de ensamkommande ungdomarnas egna (subjektiva) upplevelser. Därmed passar det väl in att utgå från detta teoretiska ramverk.

Metod

I denna del redovisas och presenteras metodval för studien. Det handlar om en kvalitativ studie och redovisningen nedan omfattar processerna kring val och genomförande av datainsamling, samt den analysmetod som valts samt och även de etiska ställningstaganden som har varit aktuella. Till sist förs en övergripande diskussion kring aktuellt metodval.

Metodval

I aktuell studie föll valet på att använda sig av en kvalitativ metod, eftersom målet med studien är att undersöka ensamkommande ungdomars egna upplevelser. I studien används semistrukturerade intervjuer för datainsamling, utifrån det fenomenologiska perspektivet med fokus på deltagarnas egna upplevelser (Hoffding & Martiny, 2016). Kvale och Brinkmann (2014) menar att forskaren kan uppnå förståelse för intervjudeltagarnas upplevelse genom att de delar med sig av egna personliga perspektiv genom intervjuer. Genom kvalitativ intervju skapas en interaktion med deltagaren. Vid användandet av semistrukturerad intervju ställer forskaren frågor från en befintlig intervjuguide (Kvale & Brinkmann, 2014). En semistrukturerad intervju utformas mer flexibelt, som i ett vardagssamtal (Bryman, 2018), för att den intervjuade ska känna sig bekväm i samtalet.

Referensramen för en kvalitativ intervju, till skillnad mot en kvantitativ sådan, handlar om vikten av tillit (Bryman, 2018). Det är av högsta vikt att det skapas en tillit mellan intervjuare och intervjudeltagare. Ett av den kvalitativa intervjuens kännetecken handlar också om att intervjuaren ber intervjudeltagaren att fundera hur skeenden har utvecklats fram till den aktuella situationen, för att på detta vis rekonstruera händelser från tidigare episoder (Bryman, 2018). Man kan konstatera att man genom att välja kvalitativa semistrukturerade intervjuer också riskerar att göra tidsramen längre och att därmed ta upp mer tid om förnyade intervjuer krävs. Samtidigt är denna tidsram troligtvis ändå kortare jämfört med en deltagande observation där man hela tiden måste ta hänsyn till den deltagande observatören. Risken att störa både enskilda individer och grupper eller organisationer har uppskattats som större vid en deltagande observation där även samtal ingår. I rådande läge med en pågående pandemi, omöjliggörs även fysiska observationer. Mot bakgrund av detta faller det sig naturligt, när hänsyn även tas till syfte och frågeställningar, att använda sig av kvalitativa semistrukturerade intervjuer via digitala plattformar. De data som utgör resultatet kan inte generaliseras men förhoppningen är att de kan fungera som en sorts språngbräda till vidare forskning på området (Bryman, 2018).

Forskarens förhållningssätt när det gäller att ställa frågor kan variera stort. Bryman (2018) lyfter en helt ostrukturerad intervju där forskaren använder sig av en sorts stöd för minnet, för att kunna gå igenom ett antal teman under intervjun. Intervjuaren kanske bara ställer någon enstaka fråga vilket innebär att intervjupersonen har möjlighet att tala och associera fritt under intervjun. Strukturen kan därmed likna ett vanligt samtal och intervjuaren reagerar eventuellt på någon punkt som är värd en följdfråga (Bryman, 2018). En helt ostrukturerad intervju kan inte anses passa ungdomar i allmänhet, eftersom det kräver en hel del av intervjudeltagaren i form av förmåga att utveckla och formulera sina tankegångar helt självständigt. Eventuella språkliga hinder kan också göra ett sådant förfarande problematiskt, varför jag har valt att använda mig av semistrukturerade intervjuer. Intervjuguiden som används har relativt specifika teman, samtidigt som det ges förhållandevis stor frihet för både intervjuare och intervjupersonen, eftersom frågorna och dess svar inte behöver komma i samma ordning som intervjuguiden (Bryman, 2018). Detta innebär dock inte att intervjuaren kan ställa nya frågor som inte ingår i guiden, om man vill återknyta till något som intervjupersonen svarat. Dessa intervjutekniker handlar enligt Bryman (2018) till stor del om situationer där man vill ha en flexibilitet utan att förlora ett visst mått av kontroll. Sammantaget ligger tonvikten på hur intervjupersonen tolkar och uppfattar de frågor som ställs, samt hur denne förklarar och upplever förståelsemönster i förhållande till olika händelser (Bryman, 2018). Semistrukturerade

intervjuer ger därmed möjlighet att erbjuda ett mer öppet intervjuklimat, i kontrast mot bestämda frågor och färdigjutna ramar (Bryman, 2018). Man kan konstatera att forskaren inte följer ett schema till punkt och pricka (som fallet ofta är när det gäller kvantitativa intervjuer) utan istället har en grund att stå på i form av ett manus eller ett skript vid semistrukturerade intervjuer (Bryman, 2018).

Bryman (2018) menar att när det är fler än en forskare inblandade i fältarbetet, är en semistrukturerad intervjumetod att föredra då man på så vis kan säkerställa möjligheten till ett visst mått av jämförbarhet (Bryman 2018). Vidare behöver man ha i åtanke att minnesförträngning eller minnesfel kan vara ett problem med så kallade historieintervjuer (Grele, 1999), särskilt då det gäller individer med potentiellt traumatiska minnen. Å andra sidan har denna typ av intervjuer historiskt sett varit grunden för att kunna göra förtryckta grupperas röster hörda, och detta faktum är något som jag haft i åtanke under arbetet med mitt examensarbete.

När frågorna formulerats har särskild hänsyn tagits till individuella förutsättningar och eventuella språkliga barriärer, eftersom dessa kan övervinnas med denna anpassning. Det kan exempelvis verka svåruppnått att förklara och fånga ett begrepp som "arbetsmarknad", men genom att ställa frågor kring ungdomarnas inställning till att söka arbete, kan viktiga aspekter framkomma genom berättelser av olika skeenden som ungdomen exemplifierar. Vidare kan följdfrågor klargöra ungdomarnas uppfattningar i högre grad, genom att man som intervjuare är lyhörd och nyfiken.

Urval av deltagare i studien

Ett strategiskt urval innebär att urvalet görs utifrån hur forskaren ser att forskningsfrågan kan besvaras på bästa sätt (Bryman, 2018). Eftersom studien utgår från ensamkommande ungdomars egna upplevelser gjordes urvalet utifrån personer som tillhör denna grupp. Urvalet som gjordes kan också beskrivas som ett bekvämlighetsurval, och detta val baseras ofta på faktorer såsom tillgänglighet till individer som annars kan vara svåra att få tag i (Bryman, 2018). Det blev tydligt att det kan uppstå svårigheter att finna rätt individer för studien inom skolans fält, dels på grund av sekretessen, dels på grund av den rådande pandemin som i stor utsträckning innebär distansundervisning. Därför gjordes inriktningen mot privata kontakter, via exempelvis nuvarande eller tidigare kollegor inom arbete eller volontärorganisationer, för att på ett enklare sätt kan finna ungdomar som tillhör denna målgrupp på ett naturligt sätt. På grund av svårigheter i och med Covid-19-situationen, fick privata kontakter främst användas. Pandemin omöjliggjorde fysiska möten och detta resulterade i anpassningar till en helt digital datainsamling. Pandemin påverkade dock inte det faktum att det rör sig om ett urval som är både strategiskt och utspritt på så sätt att intervjupersonerna är utspridda i landet. Vidare användes ett så kallat snöbollsurval, där fortsatta kontakter möjliggjordes efter en inledande intervju.

Med tanke på omfång och möjligheter till fördjupning kring varje individ, uppskattades att ett omfång om cirka tolv intervjuer skulle passa för studiens syfte. Ungdomarna som intervjuades var i åldern 18-23 år som söker eller har sökt jobb Sverige, då vi uppskattar denna ålder som den brytpunkt då individen på något vis lösgör sig och startar sin väg mot ett mer självständigt liv, där 18-årsdagen markerar vuxenblivandet juridiskt. Det sista kriteriet handlar

om att individerna ska ha erfarenhet av arbete i Sverige i någon utsträckning.

Tillvägagångssätt för att nå intervjudeltagare

Intervjupersonerna rekryterades genom ett bekvämlighetsurval via privata kontakter. Intervjupersonerna kontaktades via mejl samt vid behov användes också Messenger som verktyg. Efter att ha fått presentationen av studien (se bilaga 1) fick deltagarna möjlighet att anmäla sitt intresse via mejl, varvid en mer uttömmande information skickades ut (se bilaga 2, informationsbrev). Denna innehöll information om individuella rättigheter och det gjorde tydligt att deltagarna kunde välja att tacka ja eller nej till att delta. De som tackade ja fick själva välja en lämplig tid för genomförande av intervjun, som sedan genomfördes via Zoom. Intervjudeltagarna fick uppge en mejladress dit en länk med inbjudan skickades på utsatt datum och tid.

Dataproduktion

Ungdomarna fick först en presentation med en enklare beskrivning av studiens syfte och genomförande, för att sedan få information om samtycke, anonymitet och andra parametrar som är av vikt, innan intervjuarbetet påbörjades. Vidare spelades intervjuerna in, och i samtyckesformuleringen klargjordes att dessa inspelningar skulle raderas efter studiens slut. Inspelningar gjordes för att underlätta senare transkribering, och dessa inspelningar raderas efter att studien avslutats.

Informerat samtycke

Informerat samtycke handlar om vikten av att se till att deltagaren förstår studien, dess användning och deltagarens egna rättigheter. Deltagaren har exempelvis rätt att när som helst avbryta deltagandet utan att förklara varför, och detta har förklarats tydligt både muntligt och skriftligt till deltagarna i samband med underskrift av samtyckesblanketten.

Dataförvaring och anonymitet

Ingen intervjudeltagare ska fara illa på något sätt genom att delta i studien och därför är det av särskild vikt att informationen som tillhandahålls av forskaren hanteras på ett konfidentiellt sätt. Intervjuerna spelades in på Zoom. Samtliga inspelningar och övriga data som tillkommit under datainsamlingen sparas på en personlig Onedrive som enbart författaren har tillgång till. På detta vis säkerställs även konfidentialitetskravet, något som vidare lyfts upp under etiska ställningstaganden. Vid godkännande av rapporten raderas samtliga inspelningar och transkriberingar, då dessa kan kopplas till enskilda deltagare.

Forskarens egen förståelse

Som forskare bör man bära i åtanke att våra egna förutfattade meningar, kunskap och erfarenheter påverkar tolkningen av svar under kommande datainsamling, såväl som i analysprocessen. I detta finns också vikten av en medvetenhet om att reflektion är av betydande vikt när det gäller kommande utfall (Allwood & Erikson, 2010). Det bör klargöras att forskaren omedvetet kan påverka intervjudeltagaren beroende på hur frågorna framförs och därför bör objektivitet vara en central faktor (Kvale & Brinkmann, 2014).

Intervjuernas utformning

Intervjuerna spelades in via Zoom. Braun & Clarke (2006) anser att fördelen med distansintervju är att intervjudeltagaren kan befinna sig var som helst. Intervjudeltagares bekvämlighet bör prioriteras under intervjun (Braun & Clarke, 2006). Det går att konstatera att det även finns nackdelar med telefon som verktyg. Det kan uppstå tekniska svårigheter och intervjuaren får inte samma slags kontakt som via en fysisk intervju. Detta kan sammantaget påverka analysen av svaren (Braun & Clarke, 2006). Intervjuernas längd var cirka 30 minuter och under intervjuerna lades en del följdfrågor till beroende på vad intervjudeltagarna berättade. Med hänvisning till Vetenskapsrådets (2017) publikation för forskningsetiska principer så redogör jag i samtyckeskravet att de som medverkar i undersökningen självständigt ska bestämma om hur länge och på vilka villkor den enskilda ska delta. Sammantaget handlar detta om att tillgodose informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Databearbetning och tematisk analys

Det empiriska materialet transkriberades för att kunna förbereda för analysen. Skratt, harklingar, pauser och diverse andra ljud som inte bestod av ord, skrevs också upp för att kunna uppfatta nyanser i berättelserna som inte framkommer i ren text. Av samma anledning har också språkliga fel bevarats istället för att rättas.

Detta material låg sedan till grund för analysen. Samtliga namn som används när ungdomarna citeras, är fingerade. När ungdomarna har nämnt orter eller både för- och efternamn på personer, har detta maskerats för att skydda ungdomens identitet.

Valet av analysmetod föll på tematisk analys. Tematisk analys är ett av de vanligaste angreppssätten när det gäller kvalitativa data. Att söka efter teman är egentligen något som görs i de flesta eller uppemot alla kvalitativa analyser av data. Tema innebär för vissa en typ av kod, medan det för andra handlar om koder som arrangeras i olika grupper (Bryman, 2018).

Som stöd vid tillämpning av tematisk analys kan en specifik referensram tillämpas. Ett ramverk för analys presenteras bland annat av Ritchie m.fl. (2003). Ramverket utgör ett tillvägagångssätt för tematisk analys av kvalitativa data och beskrivs som "en matrisbaserad metod för att ordna och syntetisera data" (Ritchie m.fl., 2003). Framework är, som namnet också antyder, avsett att utgöra ett ramverk för tankesätt och hur kvalitativa data skall hanteras. Det som rekommenderas av Ryan & Bernard (2003) är att ha ögonen öppna för vissa faktorer, när man söker efter teman:

- Repetitioner - det vill säga teman som återkommer gång på gång
- Lokala typologier eller kategorier - lokala uttryck som antingen används på ett obekant sätt eller är helt obekanta
- Metaforer och analogier - hur deltagarnas tankar återges i form av metaforer eller analogier
- Övergångar - hur teman förändras i utskriften och eventuellt annat material
- Likheter och skillnader-undersökning av hur intervjupersonerna eller hela texter liknar varandra eller skiljer sig åt vid diskussion av ett visst tema

- Språkliga kopplingar - innebär en genomgång av användningen av ord som “på grund av “och “därför att” då detta kan lyfta upp kausala kopplingar i deltagarnas medvetande
- Saknade data-reflektion över vad som inte finns med, vad tar intervjupersonerna inte med i sina svar?
- Teorirelaterat material - användning av samhällsvetenskapliga begrepp som utgångspunkt när man söker efter teman.

Genom att skapa ett index av centrala teman och subteman kan man sedan ställa upp dessa i en matris som i mångt och mycket liknar en SPSS-sida som inkluderar fall och variabler. Teman och subteman som identifierats blir återkommande motiv i texten som tillämpats på olika data (Bryman, 2018). Sammantaget menar Bryman (2018) att ett sökande efter teman i exempelvis intervjuutskriften är en av de vanligaste teknikerna inom kvalitativ dataanalys. Men Bryman & Burgess (1994) påpekar dock att det ofta saknas tydliga kriterier för hur dessa teman skall identifieras.

Braun & Clarke (2006) har även gjort en beskrivning av vilka delar en tematisk analys bör innehålla:

- Fas 1. Att göra sig bekant med sin data. Detta görs exempelvis genom att transkribera verbala data.
- Fas 2. Generera inledande koder genom att skriva en lista på förslag på vad som finns i datan och vad som kan vara av intresse.
- Fas 3. Söker man efter teman genom att analysera koderna. Genom att fundera över hur olika koder kan kombineras till ett övergripande tema. Tabell, tankekartor, post-it lappar för att visualisera koder för att få ihop tema.
- Fas 4. Reviderar teman. Det kan vara så att vissa teman bör raderas helt, eller där vissa teman bör brytas ned och slås ihop till två teman.
- Fas 5. Definiera och namnge olika teman. I den här fasen definieras teman ytterligare.
- Fas 6. Sammanfatta och sammanställ rapporten. I denna fas definieras vilka avgöranden och avgränsningar som gjorts när man tagit ut valda teman. Denna slutfas syftar till att övertyga läsaren om vikten och validiteten av din analys. (Braun & Clarke, 2006).

Ramverket som bland annat lyfts av Ritchie m.fl. (2003) består i mångt och mycket av en övergripande bild av hur en tematisk analys bör byggas upp, samt vilka begrepp som är bärande. Braun & Clarke (2006) har istället tagit fram en guide innehållande olika faser, som på ett pedagogiskt sätt lyfter fram ett tillvägagångssätt som systematiserar den tematiska analysen. Tillvägagångssättet har handlat om att skapa en kombination av de två synsätten, där Framework utgjort grunden och Braun & Clarkes (2006) guide utgjort det faktiska tillvägagångssättet vid analysen. Trots att en tydlig uppställning av ett tillvägagångssätt för tematisk analys saknas (dess framträdande plats som den främsta analysmetoden inom kvalitativ forskning till trots), kan ramverket av Ritchie m.fl. (2003) tillsammans med Ryan & Bernards (2003) förslag ändå ses som ett förslag om fingervisningar kring hur en sådan analys kan organiseras (Bryman, 2018). Detta har legat till grund för hur den tematiska analysen genomförts, med ramverket som grundpelare och Ryan & Bernards olika faser som

rättesnöre för det praktiska genomförandet.

Etiska aspekter vid metodval

Enligt Alderson (2005) kan tre grundläggande villkor urskiljas när det gäller etiska frågeställningar vid studier som rör barn och ungdomar; dessa principer berör respekt, rättvisa och att inte skada ungdomen (Alderson, 2005). Rättigheter innebär att se till ungdomens mest basala behov och att främja deras hälsa, utbildning samt att se till att de inte utsätts för våld. Vid metodval har etiska aspekter vägts in, detta är av särskild vikt vid arbete med barn och ungdomar. Studien kan antas utgöra ett mindre ingrepp i ungdomarnas liv i sin digitala form, jämfört med fysiska möten, och inte minst om det skulle röra sig om en observation. I just denna studie valdes ungdomar som uppnått myndig ålder, varför det kan diskuteras om dessa aspekter faktiskt berör studien. Det faktum att gruppen nyligen uppnått myndig ålder i kombination med att samtliga är nya i Sverige och därmed har eventuella språkliga svårigheter, väger tungt för att viss försiktighet bör iakttas.

Grundläggande etiska begrepp för studien är frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet och dessa gäller de personer som är direkt inblandade i forskningen. **Informationskravet** handlar om att forskaren ska informera berörda personer om syftet för den aktuella studien. Intervjupersoner ska veta att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta sitt deltagande, om de så önskar. Forskaren skall också se till att de får reda på vilka moment som ingår i datainsamlingen (Bryman, 2018). **Samtyckeskravet**. Deltagarna i en undersökning har rätt att själva avgöra om de önskar delta eller ej. Om någon är minderårig, krävs föräldrars eller vårdnadshavares godkännande. **Konfidentialitetskravet**. Känsliga uppgifter, såsom personuppgifter, gällande de som deltar i studien som ingår i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Personuppgifter måste förvaras på ett säkert sätt, och forskaren måste säkerställa att obehöriga inte kan komma åt dessa. **Nyttjandekravet**. Vid datainsamling får de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast användas för forskningens ändamål. (Bryman, 2018).

Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuteras metodvalets för- och nackdelar, trovärdighet, samt en diskussion kring min roll som författare, min förståelse och på vilket sätt detta eventuellt påverkat datainsamling och analys.

Metodval

Enligt Bryman (2018) kan användandet av kvalitativa intervjuer ge upphov till både positiva och negativa effekter, i detta fall har semistrukturerade intervjuer använts. Öppna intervjuer ger intervjudeltagaren makten att i mångt och mycket själv styra över intervjun, och möjliggör mer naturliga beskrivningar av deltagarens upplevelser av sin livsvärld, samtidigt som ett visst mått av kontroll kan behållas (Bryman, 2018). Som omnämns kan denna typ av intervju anses passa målgruppen bättre, eftersom en helt ostrukturerad intervju troligtvis skulle försvåra för ungdomarna att berätta, då detta förutsätter driv och språkliga kunskaper att själv föra fram sina erfarenheter. Samtidigt skulle en cementerad intervjuguide i form av en strukturerad intervju inte ge utrymme för följdfrågor om vidare beskrivningar eller förtydligande, varför en semistrukturerad intervju kan anses ge ungdomarna bäst

förutsättningar att beskriva sina upplevelser. Detta ligger också i linje med den fenomenologiska ansatsen som kretsar kring avsikten att förstå den enskilde individens perspektiv och tankesätt (Bryman, 2018). Enligt Giorgi (1997) bör en fenomenologisk forskare beskriva en kontext på ett så fördomsfritt sätt som möjligt, men Englander (2016) påpekar samtidigt att detta är en överdrift och att det istället handlar om en öppenhet och en vilja att förstå med en medvetenhet om sin egen förförståelse. Här framkommer att det finns meningsskiljaktigheter inom den fenomenologiska ansatsen, där den transcendentala (deskriptiva) fenomenologin representerar det första förhållningssättet och den hermeneutiska (interpretativa) fenomenologin utgår från att även forskaren själv är del av livsvärlden som beskrivs (Neubauer m.fl., 2019). Tolkningen som gjorts i detta fall utgår främst från den hermeneutiska fenomenologin då undertecknad har erfarenheter och kunskaper om den ensamkommande gruppen, liksom den medstudent som också bidragit med ett antal intervjuer. Att förhålla sig neutralt är önskvärt, men i detta fall troligtvis inte realistiskt. Detta diskuteras vidare under "Tillförlitlighet".

Urvalet som görs i en studie bör anpassas utifrån det syfte som studien har (Bryman, 2018). I detta fall handlar det om en kvalitativ studie av en relativt homogen grupp där syftet är att undersöka individernas egna upplevelser. Urvalet i form av bekvämlighetsurval och snöbollsurval kan därmed anses adekvat, inte minst med tanke på att det handlar om ett relativt litet antal intervjuer samt det faktum att den pågående pandemin inte medgett fysiska besök på exempelvis ett boende. Åldern på intervjudeltagarna var 18-23 år, en ålder där man börjar lösgöra sig och påbörja ett självständigt liv som vuxen. Anledningarna till att inte söka efter yngre deltagare är två - dels har yngre sällan kommit till den fas där de aktivt söker ett arbete, dels innebär intervjuer med minderåriga ett krav på målsmans samtycke vilket skulle komplicera det hela eftersom kontakten med gode män eller ställföreträdande vårdnadshavare enligt egen erfarenhet kan variera. Dock är det så att flera av intervjudeltagarna uppgett att de blivit ålderssuppskrivna, vilket innebär att en del de facto skulle kunna vara barn i juridisk mening. Därför är det av största vikt att i hög grad tillgodose informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, något som diskuteras under "Metod" och som vidare diskuteras under rubriken "Etiska frågeställningar". Kravet på erfarenhet av att söka arbete i Sverige var av naturliga skäl nödvändigt för att säkerställa att de intervjudeltagare som anmäler sig har erfarenheter av det fenomen som skall beskrivas.

Som forskare kan man påverka intervjudeltagaren och dennes svar, och detta kan bero på faktorer såsom ålder, kön och etniskt ursprung (Kvale & Brinkmann, 2014). Eftersom dessa faktorer inte går att påverka, är det av vikt att istället se till det som faktiskt går att påverka. Enligt Bryman (2018) är tillit mellan forskare och intervjudeltagare avgörande för intervjun, något som försvårats i denna studie då fysiska möten omöjliggjorts och digitala möten kan upplevas som mer opersonliga. För att öka möjligheterna till förtroende inleddes varje intervju med småprat, och Zoom som verktyg ger möjlighet till att se varandra. Detta är en fördel i jämförelse med om man enbart skulle utgå från telefonintervjuer med endast ljud. Vidare är det faktum att stor vikt har lagts vid informerat samtycke, i form av exempelvis både kort och lång information i text samt upprepning och bekräftelse att deltagaren förstått i början av intervjun, avgörande för ett förtroendeingivande intryck. Genom att forskaren visar omtanke om intervjudeltagaren och dennes förståelse, skapas möjligheter att uppnå denna tillit. Det är givetvis omöjligt att säga hur pass stor tillit som intervjudeltagarna känt under intervjuerna,

men man kan konstatera att intervjudeltagarna delat högst personliga berättelser i detalj och i mycket utförlig form, vilket får anses tyda på att en sådan tillit i viss grad uppnåtts.

När det gäller genomförandet av intervjuer, kan det innebära en risk att dessa genomfördes i samverkan med en annan medstudent. För att motverka eventuella diskrepanser i genomförande och förhållningssätt, har kommunikationen mellan oss varit omfattande under, före och efter intervjuerna. Intervjuguiden och tillvägagångssättet har varit identiska, och samtliga intervjuer har även spelats in, där det säkerställdes att så var fallet. Detta gjordes främst genom att byta intervjuer, så att den som intervjuat i nästan samtliga fall inte var den som transkriberade, och tvärtom. Under fasen med dataproduktion inleddes kontakten med intervjudeltagarna med hjälp av mejl som primärt kommunikationsmedium. En stor vikt lades vid att tydligt förklara studiens syfte och upplägg, både i en kortare version vid första förfrågan och en längre via mejl efter visat intresse (se bilaga 1 och 2). Informationskravet har med andra ord uppfyllts på ett övertygande sätt, men det fanns även en mindre problematik. I detta skede blev nämligen de språkliga hindren tydliga, då en del deltagare hade vissa svårigheter att förstå proceduren kring att skicka in samtycket skriftligt. Detta kan till viss del också antas bero på ovana vid att delta i studier överhuvudtaget. Risken att intervjudeltagarna inte förstått samtycket motverkades i hög utsträckning genom en muntlig repetition i början av respektive intervju, där deltagaren också fick bekräfta att denne förstått förutsättningarna enligt informationskravet. Vidare möjliggjorde också den semistrukturerade intervjutekniken att som forskare förklara och ställa förtydligande frågor - något som visat sig vara mycket användbart i arbete med målgruppen. Det kan ändå vara möjligt att språkliga hinder och missförstånd ändå omedvetet har skett, trots dessa åtgärder. Det kan också handla om målgruppens utsatthet i form av att frågorna kan väcka traumatiska minnen och detta kan, utöver att det skapar obehag för intervjudeltagaren, även orsaka minnesfel (Grele, 1999). Under intervjun upplevdes vissa hinder i form av att deltagarna ibland hade en sämre Internetuppkoppling, vilket gjorde att intervjuerna ibland blev otydliga. Detta kunde i hög grad motverkas genom frågor som bekräftade att svaren uppfattats rätt, samt att samtalet spelades in och kunde analyseras vidare i efterhand. Vidare stod det också klart att en del intervjudeltagare upplevde tekniska svårigheter på grund av ovana vid verktyget Zoom, detta löstes i de flesta fall genom guidning via telefonsamtal inför intervjuerna. Vid en av intervjuerna kunde intervjudeltagaren inte få igång sitt ljud, vilket löstes genom att intervjudeltagaren ringdes upp och ljudet upptogs via mobiltelefon. Vid transkribering skrevs allt ned ordagrant, även rörelser och andra ljud än rena ord, som exempelvis suckar. Detta för att visa på nyanser som är viktiga i ungdomarnas uttryckssätt, och dessa noteringar samt filmerna blev också viktiga för den tematiska analysen. Genom att lägga märke till och notera dessa fick ungdomarnas upplevelser ytterligare en dimension, något som också motverkat missstolkning av målgruppens utsagor. Detta är också av vikt med hänsyn till det fenomenologiska synsättet där ungdomarnas egna upplevelser av olika fenomen står i centrum. När den tematiska analysen gjordes, utgick denna från ramverket som bland annat Ritchie m.fl. (2003) lyfter, samt Braun & Clarkes (2006) olika faser. Det kan i viss mån upplevas som något subjektivt, särskilt då på grund av okunskap eller ovana. I detta har ramverket och Braun & Clarkes olika faser varit ovärderliga och utgjort en guide för det praktiska analysarbetet.

Tidigare har argumenterats för användningen av just den semistrukturerade intervjun.

Det kan även argumenteras för att en fenomenologisk studie också skulle kunna utföras genom deltagande observation. Detta skulle kunna ge en bättre inblick och förståelse för ungdomarnas upplevelser av sin dagliga livsvärld. Genom att delta i det dagliga livet i en fysisk kontext, skulle också implicita uppfattningar och tankar hos ungdomarna kunna komma fram. Samtidigt skulle ett sådant tillvägagångssätt innebära ett större intrång i ungdomarnas liv, där forskaren också i högre utsträckning direkt eller indirekt riskerar att påverka. Men utifrån tidsmässiga förutsättningar, och det faktum att pandemin pågått under hela tiden, får semistrukturerade intervjuer med tematisk analys anses vara ett lämpligt angreppssätt utifrån syfte och frågeställningar.

Tillförlitlighet

Tillförlitligheten består enligt Bryman (2018) av fyra delkriterier som alla har en motsvarighet i kvantitativ forskning; *Trovärdighet*, som är en motsvarighet till intern validitet. *Överförbarhet* som svarar mot en extern validitet. *Pålitlighet* som kan jämföras med reliabilitet. *En möjlighet att styrka och konfirmera* är ett fjärde delkriterium som motsvarar objektivitet (Bryman, 2018).

Studien utgår från deltagarnas egna uppfattningar av den egna verkligheten. Om det kan finnas många olika beskrivningar av en social verklighet, är det när allt kommer omkring trovärdigheten i den beskrivning som en forskare kommer fram till som avgör hur pass acceptabel den är i andra människors ögon. Att skapa en trovärdighet i resultaten inbegriper både att man säkerställt att forskningen utförts i enlighet med de regler och principer som finns och att man rapporterat resultaten till de personer som är en del av den sociala verklighet som studerats för att dessa ska bekräfta att forskaren uppfattat den verkligheten på rätt sätt. Detta kallas för respondentvalidering och en teknik som rekommenderas är triangulering (Bryman, 2018). I detta fall har respondentvalideringen bestått av konfirmerande frågor och en uppmaning till deltagaren att vidareutveckla egna resonemang, genom att ställa relevanta följdfrågor. På detta vis säkerställs att deltagaren får föra fram egna upplevelser till fullo. Samtidigt säkerställs att deltagaren har uppfattats på ett korrekt sätt genom att deltagaren bekräftar till intervjuaren att hen uppfattat svaret korrekt. Detta har som nämnts även varit av högsta vikt när det kommer till målgruppens språkliga hinder. Överförbarheten i form av de likheter som finns i anslutning till tidigare forskning och som diskuteras i resultatdiskussion, kan anses ge studien mer tyngd. Pålitligheten handlar främst om möjligheten att få studien bekräftad av forskningskollegor, vilket är svåruppnått i detta stadium.

För att behålla de fenomenologiska glasögonen har den semistrukturerade intervjun, som ger viss kontroll, tillsammans med ramverket och faserna i guiden till den tematiska analysen varit en bra vägledning. Som forskare har man oftast en känsla för vilket eller vilka resultat som kan komma fram, och här är det viktigt att ha en medvetenhet kring detta och agera på ett aktivt sätt för att undvika att man, medvetet eller omedvetet, styr intervjupersonerna och deras svar i en viss riktning. Det handlar om att vara medveten om att reflektion kring dessa frågor är av högsta vikt (Allwood & Erikson, 2010). Metodvalet i denna studie har möjliggjort och underlättat för sådan reflektion. När den tematiska analysen gjordes och de olika faserna följdes, gavs tillfälle för att värdera och omvärdera sin egen analys och de teman som valts ut.

Det står också klart att forskaren kan påverka intervjudeltagaren, bland annat genom

att intervjuaren ger ett visst intryck eller genom att olika frågor ställs (Kvale & Brinkmann, 2014). Som nämnts tidigare har detta i möjligaste mån motverkats genom att alternera rollerna för den som intervjuar och den som transkriberar. Att två studenter genomfört intervjuer och transkriberingar kan innebära en risk, men också en möjlighet på så sätt att man via tillvägagångssättet som beskrivs ovan, kan säkerställa en typ av intern validitet, i detta fall trovärdighet. Att vara två som genomför intervjuer har också möjliggjort genomförandet av ett större antal intervjuer. En kvalitativ studie som denna kan inte generaliseras, men det kan ändå argumenteras för att urvalet som både är större och mer spritt, kan ge en mer rättvisande bild av ungdomarnas upplevelser. Vidare kan faktorer såsom kön, klass och etnicitet spela in. Det går inte att undgå, att ungdomarna kan uppfatta intervjuaren som en auktoritet. Detta har i möjligaste mån motverkats genom informationskravet där både skriftlig och muntlig information har getts kring studien och dess syfte, detta även för att klargöra rollerna. Den ensamkommande gruppen utgörs till stor del av pojkar, vilket visar sig i det faktum att nästan alla intervjupersoner tillhör det manliga könet. Intervjuarna som genomfört intervjuerna är man respektive kvinna. Det går inte att utesluta att kön påverkat resultatet, men inga sådana indikationer framkom utifrån att båda intervjuare transkriberade och gick igenom materialet. Huruvida etnicitet spelar in kan ej besvaras då frågan inte ställs kring vare sig klass eller etnisk bakgrund, och detta är ej heller etiskt försvarbart. Det står dock klart att en av intervjuarna har en annan etnisk bakgrund än merparten av intervjudeltagarna, som i vissa fall själva nämnt sitt ursprung utan att bli tillfrågade. Etnicitet, kön och klass kan tänkas påverka förhållandet mellan intervjuare och intervjudeltagare, liksom de frågor som ställs och svar som ges. I alla dessa fall spelar informationskrav och samtyckeskrav en viktig roll, likaså att intervjuguiden följdes och att transkribering skedde i samverkan för att säkerställa att intervjuerna genomfördes på ett likvärdigt sätt.

Etiska frågeställningar

I arbetet med barn och ungdomar kan flertalet svårigheter uppstå. Det kan handla om komplicerade frågeställningar som berör det ramverk som enligt Alderson (2005) handlar om respekt, rättvisa och att inte skada ungdomen. Nedan diskuteras de överväganden och risker som finns kopplade till studiens genomförande.

Det kan uppstå en hel del dilemman i arbetet med barn och ungdomar, såsom problematik kring informerat samtycke, anonymitet och konfidentialitet. Jämfört med vuxna är barn och ungdomar mer sårbara på ett betydande sätt, och när det gäller bemötandeprocessen gäller det att ta i beaktande att ungdomarna kan bära med sig minnen av traumatiska upplevelser. Dessa upplevelser kan eventuellt väckas till liv under en intervju och skapa ett obehag hos ungdomen. Utöver att resultaten kan bli missvisande, i form av minnesfel eller minnesförlust (Grele, 1998), är risken för att orsaka skada allvarligast. Det finns därmed fog att ifrågasätta om detta obehag alltid kan tolkas som legitimt i förhållande till forskningens syfte. I arbetet med detta har en del forskare tillämpat "the curative approach" och "the preventative approach" som innebär att man bygger upp intervjun utifrån ett antal läkande och förebyggande faktorer (Christensen & James, 2017). Det tillvägagångssätt som valts riskerar att riva upp minnen under intervjun hos traumatiserade individer, och det är också därför som det är av största vikt att intervjuaren är uppmärksam på tecken som indikerar att intervjun bör avbrytas.

Inga sådana tecken på obehag uppkom under intervjuerna, men det går inte att utesluta att intervjuerna väckt tankar och känslor hos ungdomarna, som inte enbart är positiva.

En annan etisk aspekt berör språkbarriärer i samband med förmedling av information, bland annat information om samtycke. Detta är en del av konfidentialitetskravet och kan även kopplas till att det inte är etiskt försvarbart att "utsätta" någon för en intervju om deltagaren inte fullt ut förstår syftet eller frågorna i intervjun. Det har av denna anledning funnits en strävan efter att finna deltagare med en högre nivå på svenskan, men detta har inte varit ett krav eller något som uteslutit en potentiell deltagare. Som nämnts tidigare har mycket arbete lagts på att säkerställa att informationskravet och samtyckeskravet uppnås. Både före, under och efter en intervjusituation fanns risken för att det kunde uppstå språkliga svårigheter vad gäller att skapa förståelse hos ungdomarna, eftersom svenska inte är deras huvudsakliga modersmål och den språkliga kunskapsnivån kan av naturliga skäl variera. Av egen erfarenhet vet undertecknad att ungdomarna inte alltid vågar fråga saker om de upplever vuxna som auktoriteter, något som berör maktrelationer i relation till tidigare hemländer där auktoriteter oftast inte går att ifrågasätta. Det är därför tydligt att denna grupp av barn och ungdomar löper större risk för exploatering och övergrepp. Barn och ungdomar missgynnas i sociala, kulturella och juridiska strukturer på ett tydligt sätt p.g.a. underordningen gentemot vuxna (Morrow, 2005). I den etiska diskursen som råder inom barn- och ungdomsforskning lyfts värden såsom rättvisa, jämlikhet, inkludering, deltagande, demokrati och välgörenhet (Tisdall m.fl., 2008). Det är en ständig balansgång mellan att skydda barn och ungdomar och att låta dem ta plats, få göra sina röster hörda och synas. Med utgångspunkt från fenomenologin blir det av största vikt att lyfta fram ungdomarnas egna röster, men utan påtryckningar. Därför har särskild vikt lagts vid att medverkandet är frivilligt, och att inga direkta frågor ställs kring fenomen som kan misstänkas vara traumatiska för ungdomen, som exempelvis den tidigare flykten.

Konfidentialitetskravet innebär att personliga uppgifter aldrig skall delas med utomstående utan individens specifika samtycke (Tisdall m.fl., 2008). Samtidigt har professionella som arbetar med minderåriga en anmälningsplikt i Sverige. I min studie valde jag att intervjua ungdomar som har uppnått en juridiskt myndig ålder. Myndiga ungdomar kan föra sin egen talan juridiskt och det krävs inget samtycke från målsman. Det är också en fördel att ungdomen uppnått en något högre ålder, då arbetssökning oftast blir aktuellt först efter avslutad skolgång. Att använda sig av minderåriga deltagare väcker frågor kring etiska ställningstaganden, såsom om barnet har nått en grad av mognad för att fullt ut förstå innebörden av att delta, samt problematik med att nå och få godkännande från en eventuell ställföreträdande målsman. Samtidigt har det inte kunnat fullt ut säkerställas, att någon av intervjudeltagarna faktiskt inte är minderårig, eftersom en del deltagare uppgett att de blivit åldersuppskrivna av Migrationsverket.

Trots en del hinder visade ungdomarna en stor entusiasm och villighet att lösa de språkliga och tekniska problem som ibland uppstod. Sammantaget kan konstateras att ett etiskt förhållningssätt har upprätthållits genom hela forskningsprocessen, och att vissa situationer är svåra att förutse och förebygga.

Resultat och analys

Nedan presenteras de teman som framkommit vid analys av studiens data. Genom den tematiska analysen av de intervjuer som genomförts framkom fem olika teman med tillhörande underrubriker. Dessa teman är följande; *Ensamkommandes hinder för arbetssökning*, *Drivkraft och ambition*, *Isolering*, *hopplöshet och ensamhet*, *UTs påverkan på arbetssökning* samt *Det värdefulla stödet*.

1. Ensamkommandes hinder för arbetssökning

Det första temat besvarar den första frågeställningen i studien, nämligen de hinder som kan identifieras i relation till de upplevelser som ensamkommande ungdomar har av den svenska arbetsmarknaden. Det handlar om rena språkliga hinder, liksom praktiska hinder i form av avsaknad av körkort. Dessutom upplever ungdomarna rasistiska tendenser i samhället, vilket även visar sig hos potentiella arbetsgivare.

Språket

Det framkommer tydligt att språket är ett stort hinder för ungdomarna, och medvetenheten om detta gör att det är återkommande i ungdomarnas resonemang. Det är språket som är nyckeln till de flesta delarna av integration i samhället, och i de flesta fallen även arbetsmarknadsintegration. Mehdi är en av ungdomarna som lyfter upp språket som den absolut största svårigheten i det nya landet;

Ja du vet det var jobbigt för mig mest att jag inte kunde språket så det just var jättesvårt.

Mehdi

Medvetenheten kring de språkliga svårigheterna visar sig också i ett realistiskt synsätt kring vad som är möjligt för ungdomarna yrkesmässigt. Mehdi fortsätter i sitt resonemang;

Med uppehållstillståndet med tiden har jag kunnat tänka på annat sätt, jag tänkte att jag ville bli murare. Du vet i början var det andra tankar, tänkte sköterska, sjuksköterska eller undersköterska. Men du vet man inser att språket är svårt.

Mehdi

Detta kan kopplas till språket som hinder för ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden, där ett eller flera yrkesval numera upplevs som något ouppnåeligt. Mehdi har insett att murare är ett mer realistiskt yrkesval än sjuksköterska, med tanke på hans språkliga nivå. Språket begränsar därmed både tillträdet på arbetsmarknaden överhuvudtaget, men även delar av arbetsmarknaden som kan bli aktuella.

Körkort

Körkortet är en annan nyckel till arbetsmarknaden, som istället blir ett hinder för ungdomarna på så vis att avsaknad av körkort diskvalificerar dem från många tjänster. Att inneha ett körkort är ett skarpt krav i många rekryteringar idag. Detta sätter käppar i hjulet då många andra kriterier uppfylls, och även om man har det ena så kanske man saknar det andra.

Det räcker inte prata svenska nu inför äldreboende. Det är alla delar. Man måste ha körkort. Har man inte det måste man ha utbildning. Det är olika bitarna man måste ha alla. Språket. Uppehållstillstånd. Körkort. Allt behöver man du vet.

Abbas

Det handlar genomgående om att ungdomarna saknar de resurser som krävs för att skaffa ett körkort. Ungdomarna lyfter dels finansiella resurser för att betala för körlektioner och prov, dels sådant som tidsmässiga resurser, tillgång till en bil att övningsköra med och en handledare som kan ställa upp för privat övningskörning.

Ja pengar tar slut du vet, svårt att gå till körskolan och att träna körning. Jag får CSN-stöd för körkortslån men det räcker inte, det tar slut snabbt.

Said

Brist på resurser såsom pengar och möjligheter att övningsköra gör att ungdomarna i många fall upplever körkortet som ett stort hinder, och det framkommer tydligt i intervjuerna att detta hinder är svåröverkomligt. Körkortet blir ett praktiskt hinder för integration genom att tillgången till arbetsmarknaden starkt begränsas.

Upplevd rasism

Ett tredje hinder som ungdomarna återkommande betonar, är en upplevelse av rasism och fördomar. Det blir tydligt att ungdomarna upplever sig bli misstänkliggjorda, och att detta i sin tur skapar problem vid jobsökande.

Man tror det är lätt att hitta jobb. Men svårt för mig. Om jag var svensk skulle det inte vara svårt. Någon som är som mig, någon som är afghan. Ingen känner dig. Ingen kan lita på dig.

Mustafa

Att bli misstänkliggjord på grund av sin etniska bakgrund skapar hinder för arbetsmarknadsintegration på så sätt att ungdomarna inte uppfattar att de har samma rättigheter och möjligheter som andra individer. Flera ungdomar påpekar att man i Sverige på pappret har samma rättigheter och skyldigheter, och detta är en styrka i ungdomarnas ögon, eftersom det ger alla samma förutsättningar. I ungdomarnas berättelser blir det däremot tydligt att de erfar att så inte är fallet. Yohanes berättar följande kring hur han upplever sig bli behandlad av omgivningen;

Även om man är svartskalle, vitskalle du vet
vi har alla samma förutsättningar. Många har
kallat mig svartskalle. Jag respekterar alla. Det
önskar man sig från andra också.

Yohanes

Även om ungdomarna inte tillfrågats direkt kring etnisk bakgrund, berättar de själva kring sina upplevelser av detta i samband med att de berättar att de upplever att det är svårt att finna ett arbete i Sverige. Ungdomarna diskuterar utifrån ett perspektiv av att inte vara född i Sverige, och att de kan benämnas med olika nedsättande ord. Här framgår en inneboende önskan som är återkommande i ungdomarnas utsagor, att behandlas och ges samma förutsättningar som andra individer. Ungdomarna uppger med andra ord att de upplever en diskriminering på grund av etnicitet, och denna diskriminering blir ett direkt eller indirekt hinder för integration, framförallt via arbetsmarknaden på så sätt att de inte upplever sig få samma chanser till arbete som andra individer.

2. Drivkraft och ambition

Trots återkommande hinder och en relativt stor problematik, där ungdomarna ofta utsätts för en stor press, är den inneboende drivkraft och ambition som finns hos målgruppen tydlig. Ungdomarna besitter styrkor i form av att drivkrafter såsom en önskan om självständighet och en stark vilja att kämpa vidare trots motgångar. Drivkrafterna visar sig återkommande genom en önskan om självständighet, och en ambition som visar sig i en stark kämpaglöd. Drivkraften och ambitionen som ungdomarna besitter blir tillgångar när de står inför att integreras i ett nytt samhälle, och inte minst när det gäller att söka arbete.

Självständighet

De ensamkommande ungdomarna har, såsom ungdomar i allmänhet, en inneboende önskan om att uppnå självständighet och skapa ett eget liv. Målen som ungdomarna har uttrycks ofta i förhållande till ett framtida liv där de kan uppnå en frihet och ett ökat handlingsutrymme. Det nya livet jämförs i ett motsatsförhållande med det gamla, vilket belyses av Yohanes nedan;

Om det händer någonting av allting där jag
själv som har ansvar. Liksom jag växer upp

och bygger upp ett liv som är långt ifrån där
jag kommer ifrån.
Yohanes

En annan aspekt av självständigheten är känslan av att inte vara beroende av någon ekonomiskt. Genom att få ett jobb ser ungdomen, i det här fallet Fadi, en möjlighet till ett självständigt liv genom ekonomisk frihet, och detta blir en drivkraft i sig;

Man måste kunna tjäna egna pengar. Det gör
man med ett jobb. Har ett bra liv när man har
jobb och kan leva. Vill inte gå till kommunen
och begära. Vill inte vara beroende.
Fadi

Ungdomarna ser också den (ekonomiska) friheten ur ett samhällsnyttigt perspektiv, där integration på arbetsmarknaden ses som betydelsefullt. Det finns fördelar för både individ och samhälle, om målgruppen arbetar och försörjer sig. Detta perspektiv är också en del av drivkraften i att bli självständig och att skapa sig ett eget liv genom självförsörjning. Fadi formulerar sig fortsatt som följer om detta ämne;

Att man kan få jobb och tjäna pengar, du vet
det är lika viktigt för Sverige och dess personal
och som land, alla som är här. Att vi
ensamkommande jobbar.
Fadi

Kämpaglöd

I ungdomarnas berättelser och exempel lyfts återkommande vikten av att kämpa och att inte ge upp. Negativa besked kommer ibland på löpande band och att nå sina drömmar tar lång tid, men trots detta fortsätter ungdomarna att försöka. Det handlar ofta om att börja från "noll" och att sakta men säkert arbeta mot drömmar och mål. Både Yohanes och Navid betonar detta under intervjun. De diskuterar detta som följer;

Ja du vet jag är en sån här person att jag har ett
mål och en framtid. Jag vill bygga upp något
du vet. Jag förstår att det tar längre tid men jag
har tid och så.
Yohanes

Jag började som städerska, städade två dagar i
veckan, tränade gratis i utbyte. Efter några
veckor och månader stannade jag kvar och fick
pröva på i receptionen.
Navid

Det blir tydligt att ungdomarna, trots diverse motsättningar, ändå har fortsatt visa en tålmodighet och drivkraft. Även i ett framåtsyftande perspektiv, när ungdomarna talar om sin

framtid likt Yohanes ovan, beskriver de en inställning till framtiden som är högst optimistisk. Att ha ambitioner och fortsätta kämpa, är enligt ungdomarna avgörande för att lyckas med integrationen på den svenska arbetsmarknaden.

3. Isolering, hopplöshet och ensamhet

Upplevelser av isolering och att vara ensam står i motsatsförhållande till den drivkraft och ambition som ungdomarna besitter. Det framkommer en sårbarhet som tar sig uttryck i att ungdomarna känner isolering, hopplöshet och ensamhet. Att inte ha någon att vända sig till, liksom det faktum att ungdomarna blir ignorerade av arbetsgivarna, skapar en känsla av att vara isolerad och oviktig eller oönskad. Det handlar om en nedåtgående spiral där isolering, hopplöshet och ensamhet späder på varandra, och hindrar ungdomarna från att ta viktiga steg mot integration genom anskaffandet av ett arbete. Isoleringen, hopplösheten och ensamheten som ungdomarna upplever bottnar i en avsaknad av kontakter, liksom en avsaknad av svar när arbeten väl söks.

Avsaknad av kontakter

Kontakter med det svenska samhället är avgörande för en lyckad integration. Ungdomarna har dessa kontakter i varierande utsträckning, men i berättelser och kommentarer blir det tydligt att ungdomarna inser vikten av ett kontaktnät, för att kunna söka arbete och integreras i samhället. Om man som person är social och bygger nätverk är detta en avgörande faktor enligt ungdomarnas uppfattning. Samtliga har upplevt svårigheter, tidigare eller nutida, med att vara ny i landet och inte få kontakt med någon som kan hjälpa eller stötta kring arbetssökning. Ardalan och Navid beskriver detta nedan;

Det beror på faktiskt...hm..om man är väldigt social och känner så många människor så det är väldigt lätt liksom. Men om man inte känner någon man borde skriva sin cv för att lämna in du vet, då blir det väldigt svårt.

Ardalan

Du vet om man inte har kontakter eller nätverk. Ännu svårare att komma in i marknaden då.

Navid

Inga svar

Flertalet gånger berättar ungdomarna om en avsaknad av svar vid arbetssökning. Trots ett ihärdigt sökande och ringande, kommer svaren mycket sällan. Detta skapar en frustration som lyser igenom mycket starkt i ungdomarnas berättelser. Khalil belyser detta genom sitt exempel nedan;

De sa "Nej men, vi kommer att kontakta, eller... om vi behöver någon person så vi kommer att ringa till dig". Jag sa "Ok, men, bara, ok". Och sen de har inte ringt någonting. Och jag bara vänta flera veckor och bara ring igen, ring igen, de bara svarar ibland de svarar ibland de svarar inte. De säger "Nej men vänta lite nu, vi kommer anställa dig". Varje gång jag ringer, de bara säger samma sak hela tiden. Och att det... det är inte bara ... det är inte så att jag ringde en-två gånger, till exempel en chef jag har ringt tio-tjugo gånger, han har svarat samma fråga som han svarat innan. Så till sist jag bara ger upp, det känns alltså... vill inte ge jobb. asså bara... och jag slutat att ringa och så här.

Khalil

Frustrationen leder inte sällan till en känsla av hopplöshet och i förlängningen att ungdomarna känner för att ge upp, som i Khalils berättelse ovan. Men återkommande känslor av att bli ignorerad skapar också en känsla av otillräcklighet och att vara oönskad. Said beskriver denna känsla nedan, och hur den påverkat självkänslan;

...jag har sökt många jobb tänker på förra sommaren, sökte jobb men fick inte ett enda svar... Kändes inte alls bra, man blir lite, du vet besviken. Kanske är man inte så tillräcklig, okunnig du vet. Ja okunnig.

Said

Ungdomarna synliggör de hinder i den praktiska arbetssökningen genom ovanstående citat. Utöver att de facto inte få chansen till något arbete, skapar det upplevda ointresset hos arbetsgivarna också en frustration som påverkar ungdomarnas drivkraft att söka arbete negativt.

4. UTs påverkan på arbetssökning

Uppehållstillstånd är en juridisk förutsättning som i hög utsträckning påverkar ungdomarnas möjligheter att söka arbete. Ungdomarna upplever en stark oro i förhållandet mellan att söka (och få) arbete och erhållandet av uppehållstillstånd, samtidigt som juridiska stoppklossar i många fall omöjliggör och spår på oron kring hur framtiden blir. Oron och de juridiska stoppklossarna har en direkt påverkan på ungdomarnas möjligheter till arbetsmarknadsintegration.

Oro inför framtiden

Avslag och åldersuppskrivningar gör att boende och god man förloras, liksom rätten

till ett boende och att arbeta. Att förlora dessa fasta punkter, ofta på ett väldigt abrupt sätt, skapar en otrygghet som beskrivs av ungdomarna. Denna otrygghet manifesteras genom en oro för framtiden och vad som kan hända, vilket påverkar ungdomarna negativt. Osäkerheten som uppstår beskrivs bland annat av Ardalan och Samir nedan;

Alltså nej jag tror det var 2018 när jag fick mitt första avslag. Efter det ändrade de min ålder och sa att jag var myndig. Och som du vet, så länge man är 18 år så kan man ju inte stanna på ett sådant boende som jag var på.

Ardalan

Jag bodde i HVB-hem och sen när jag fådde mitt första avslag, så de bara denna dagen, de bara sa "Nej...". Vad heter det, jag hade min god man, asså du vet alla ensamkommande när de kommer har god man, social och sånt, så när jag fick denna avslag så denna dagen de sa "Nej det är såhär, så du får inte stanna, du får inte bo här så länge, du måste hitta någon adress. Vi ... Asså de, de menar att du måste flytta denna dagen direkt. Så de bara... sen man bodde så länge där och sen man vet ingen aning och sen jag hade ingen adress, ingenstans att bo. Så de bara skickade denna dagen direkt, så det känns var väldigt tufft och väldigt svårt att man kommer och tänka på och lösa detta situationen. Min god man... Denna dagen som jag har fått avslag så de har också lämnat mig. Bara så här "Var så god" *viftar med

armarna*

Samir

Här tydliggörs ungdomarnas situation och hur de plötsliga förändringarna i deras livssituation skapar en oro i vardagen. Att anskaffa ett arbete blir i dessa situationer än mer angeläget, men sätter samtidigt en oerhörd press på ungdomarna som bland annat manifesteras i ovanstående citat.

Juridiska stoppklossar

Juridiska förutsättningar är en aspekt som återkommande lyfts av ungdomarna och det finns en stark medvetenhet om hur denna påverkar situationen på två håll. Dels handlar det om att uppehållstillstånd i de flesta fall krävs för att söka arbete, dels om förutsättningen att finna ett arbete för att kunna få eller behålla ett uppehållstillstånd, vilket slutar i en moment 22-situation när det gäller arbetsmarknadsintegration. Situationen beskrivs bland annat av

Abbas nedan:

Om man saknar uppehållstillstånd kan man inte tänka på jobbet på samma sätt. Du vet intervjuer. Allt är osäkert. Du är trevlig kille du kan jobba här. Visa uppehållstillstånd. Om du inte har du kan inte jobba här.

Abbas

En annan aspekt av den juridiska problematiken är att ungdomarnas möjligheter att nå sina drömmar vad gäller yrkesval ofta begränsas. Ett krav på arbete omgående omöjliggör chansen till högre studier, och i jakten på ett arbete får drömmar stå tillbaka för möjligheten till en snabbare och säkrare anställning. Flera ungdomar beskriver den anpassning som de upplever som nödvändig för att skapa och säkerställa ett liv i Sverige, här exemplifierat av Mustafa och Said nedan;

Du vet, vi kan inte bara söka direkt till högskolan så det är väldigt svårt just nu. Jag ville läsa på Högskolan i XXXXXX, sjuksköterskelinjen där först men du vet det går ju inte nu kan ju inte bara börja plugga direkt jag måste jobba innan du vet.

Mustafa

Ja det första saken jag gillade var teknik. Sedan finns det andra saker man gillar men p.g.a. Uppehållstillstånd genom gymnasielagen så är vi tvungna att när vi avklarat vår gymnasieutbildning så måste man skaffa jobb inom 6 månader du vet.

Said

Här handlar det om de juridiska ramverk som presenterats i bakgrunden, som sätter stopp för ungdomarnas utveckling. Det blir tydligt att de livsval som ungdomarna gör, i allra högsta grad påverkas av de lagrum som berör målgruppen. Detta påverkar naturligtvis i sin tur även möjligheterna till arbetsmarknadsintegration då ungdomarnas möjligheter begränsas.

5. Det värdefulla stödet

Oavsett roll är det just ett stöd som är ovärderligt för ungdomarna när det gäller integration i allmänhet, och arbetsmarknadsintegration i synnerhet. I intervjuerna blir det mycket tydligt att ungdomarna värderar stödet från olika vuxna mycket högt. Detta stöd kommer oftast från familjehem, god man, lärare eller volontärer, det vill säga nätverk som finns runt ungdomen i dennes vardagliga liv. Ett vuxenstöd innebär bland annat hjälp med att förstå det svenska samhället och det svenska språket, men fyller också en funktion i form av

ett rent socialt stöd. Myndigheternas stöd upplevs genomgående som bristfälligt av ungdomarna. I detta kan urskiljas fyra kategorier inom det stöd som upplevs värdefullt av ungdomarna – stödpersoner och myndighetsstöd, samhällskunskap, språk och socialt utbyte.

Stödpersoner och myndighetsstöd

Nätverk och kontakter med en stödjande funktion lyfts fram av ungdomarna som något avgörande, och i detta finns framför allt familjehem, lärare och gode män. Samtidigt står det klart att ungdomarna inte upplever att de får stöd via myndigheter när det gäller arbetsmarknadsintegration. Att ha en svensk familj är något som av många ungdomar är avgörande för livet i Sverige och hur framtiden ter sig. Det är också viktigt ur ett integrationsperspektiv för ungdomarna. Flera ungdomar ser en koppling mellan att umgås och bo med personer födda i Sverige, och möjligheter att integreras och skaffa ett arbete.

Ja bor man med svenskar så blir det ju lätt så,
hur samhället funkar i Sverige. Ja det skulle
jag vilja säga. Efter man fått jobb kan man bete
sig som en svensk *ler*, hur man beter sig får
man av de.
Said

Motivation och stöd är en annan positiv, och avgörande faktor, när det gäller familjehemmets stödjande roll. Rollen som extraförälder i familjehemmet kan för många ungdomar betyda en enorm skillnad, vilket Aisha och Abbas beskriver nedan;

Hon har gjort så att jag känt hunger inför studier, att verkligen ta tag i mitt liv och gå i skolan. Hon har betytt enormt. Hon har gjort så att jag känt ett livssug, att jag ska kämpa och inte ge upp. (om familjehemsmamman)
Aisha

Om jag inte känt folk. Om jag bott i Norrland. Kanske inte kunde stanna Sverige. Kanske tvingats flytta till Frankrike eller Tyskland. Den betydelsen har XXX XXXsson i mitt liv. Hon har betytt mycket. Att jag vill stanna kvar och kämpa. Min advokat också. Jag blev trött på livet. Min advokat och XXX XXXXsson betydde mycket när jag ville ge upp hoppet många gånger. De betydde mycket när det gällde ärendet nya gymnasielagen. Jag tänkte jag var i helvete. De fanns där. Det betydde.
Abbas

Familjehemmets trygghet och fasta punkt bidrar till att skapa ork och motivation. En tidigare utpräglad ovisshet, bland annat på grund av erfarenheter av flykt, kan med rätt sorts stöd inom familjehemmet bidra till att ungdomarna kan känna ett hopp inför framtiden, studier och arbete. Övriga uttalade roller som framkommer som viktiga när det gäller stöd mot att närma sig arbetsmarknaden i synnerhet och integration i allmänhet, är enligt ungdomarnas egen uppfattning främst lärare. När det gäller lärarna exemplifieras detta bland annat av Navid i följande citat;

Asså det finns både min lärare och mina lärare sedan tidigare, de jag bodde med. Alla de visade ju olika vägar, hur ska man göra för att komma in i samhället. Hur ska man komma in i praktik och övrig arbetsmarknad.

Navid

En del nämner volontärer och olika stödpersoner såsom god man, men roller varierar. Lärare är den roll som sticker ut och också upplevs fylla en viktig funktion genom att vara ett viktigt vuxenstöd för flera.

I motsats till det vuxenstöd som erbjuds i familjehem, via lärare, god man och volontärer, framkommer det däremot att stödet som erbjuds av myndigheternas handläggare är obefintligt eller nästintill obefintligt. De flesta ungdomar svarar att de inte har haft kontakt alls med exempelvis Arbetsförmedlingen, eller tvärt nej på frågan om de fått något stöd därifrån. En av ungdomarna som har varit aktiv som inskriven på Arbetsförmedlingen, svarar helt kort;

Nej, jag var med i Arbetsförmedlingen förra året, men fick inte jobb på det viset.

Said

Ett par ungdomar har blivit utskrivna på grund av de regelverk som finns, och verkar inte ha förståelse för varför utskrivningen skett. Detta skapar en uppfattning om att stöd inte går att få, och i förlängningen en misstro till myndigheter. Avsaknaden av stöd från myndigheter upplevs alltså påverka ungdomarnas arbetsmarknadsintegration negativt.

Samhällskunskap

Förståelsen av samhället och hur det fungerar är avgörande för en lyckad integration, något som ungdomarna verkar högst medvetna om och även framför vid olika tillfällen. Genom stödet i utvecklingen av denna förståelse, skapas nya möjligheter för ungdomen att komma närmare ett arbete. Nedan beskriver Ardalán hur samhällsförståelsen utvecklas

positivt genom stödet i ett familjehem;

...jag bor hos en familj och i en svensk familj lär du dig om det svenska samhället varje dag. Det var de som hjälpte mig med nya regler och lagar, egentligen lärt mig allt under de senare tre åren tillbaka i tid. Mamman speciellt säger ofta om jag gör något som är rätt och fel och jag lär mig mycket på det viset.
Ardalan

Språk

Språket lyfts av ungdomarna som ett hinder, men när det gäller stödet är utveckling av språket minst lika betydelsefullt i motsatt bemärkelse. Det svenska språket är ofta ett krav för att få tillgång till den svenska arbetsmarknaden. Vikten av att få stöttning i att utveckla språket framhålls av ungdomarna som oerhört betydelsefullt, med tanke på att språket är nyckeln till samhället för många och att många har en begränsad studieerfarenhet. Återigen är det just familjehemmet som sticker ut, eftersom det är här ungdomarna spenderar sin vardag. Att utveckla sitt språk genom att få stöd när detta behövs upplevs av Samir på följande sätt;

När jag bor här med .. med svenska familj så vi bara sitter och pratar med varandra och vissa saker som när jag var på min APL eller när jag var i skolan när de säger vissa ord eller nånting sånt... Jag bara skriver direkt och bara frågar dem, "Asså, vad betyder detta ordet?". Så de bara förklarar. Och då säger jag "Ahaaa". Och då så man kommer att sätta igång, det är bättre för att jag har inte läst alls på mitt hemland heller.

Samir

Socialt utbyte

Utöver samhällskunskap och språk är det ett utbyte med andra (svenskfödda) människor som ungdomarna värderar högt, det vill säga en form av socialt stöd. I detta ligger både att ta del av andras erfarenheter för att dra lärdomar av dessa, liksom att själv kunna delge sin egen livshistoria. Det är tydligt att det skapar en känsla av gemenskap när ungdomarna får möjlighet till detta utbyte, och att det fyller en viktig funktion i ungdomarnas liv. Det är personer som är viktiga i ungdomens liv och precis som Mustafa beskriver, handlar det om en social gemenskap i denna typ av stöd;

Många som är viktiga för mig. Om man ska

säga så. Så många jag känner i XXXXX du vet. Alla är så viktiga. P.g.a. de jag kämpar hela tiden. Att jag ska stanna kvar här. Nästa steg handlar om att gå vidare och jag vet att jag behöver hjälp av de. Deras erfarenheter i livet. Alla de behöver jag hjälp av. Du är en av de. Ni är så otroligt viktiga för oss. Du är en av de jag pratar om som är betydelsefulla för oss.

Mustafa

Även om det i slutändan inte alltid handlar om faktisk kunskap i ett visst ämne, visar den sociala kontakten att ungdomen har någon att vända sig till, och denna trygghet i stödet exemplifieras bland annat av Aisha;

Många svenskar bland annat en äldre svensk man som hör av sig ofta och vill finnas där. Han har väl inte koll på hur man söker jobb speciellt men han lär mig mycket jag inte vet och han hör regelbundet av sig och frågar om jag behöver hjälp med något. Samhället. Svenskan. Läxan. Såna frågor du vet. Han vet inte så mycket om jobbfrågor men han visar att han

finns.
Aisha

Det sociala utbytet utgör för ungdomarna ett skydds nät i form av socialt stöd, och bidrar till trygghet. Vuxenstödet innebär en anknytning som bidrar positivt direkt eller indirekt på ungdomens väg mot ett arbete och därmed integration. Genom ungdomarnas berättelser blir det uppenbart att en regelbunden kontakt med en stödjande vuxen främjar motivationen.

Diskussion

Nedan kommer resultatdiskussion att föras. Resultatdiskussionen beskriver hur frågeställningarna i den föreliggande studien har besvarats och kopplar detta till tidigare forskning. I avslutande del presenteras slutsats och tillhörande förslag till vidare forskning.

Resultatdiskussion

I denna del diskuteras resultatet i relation till de forskningsfrågor som studien utgår från. "Vilka utmaningar upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att erhålla ett arbete i Sverige?" är den första forskningsfrågan, och denna besvaras främst av tema 1, 3, 4 och 5. En del av resultatet handlar även om det som inte framkom utifrån vad som beskrevs i uppsatsens bakgrund, eller det som inte kommenteras av ungdomarna. Här kan konstateras att ingen av ungdomarna talar om transnationalitet och transnationella nätverk, det vill säga

hjälp eller kontakter med släkt eller närstående i andra länder eller i det egna hemlandet. Ingen av ungdomarna nämner heller kopplingar mellan upplevelserna av arbetssökning och kön. Det är möjligt att dessa kopplingar finns i ungdomarnas medvetande, men det är inget som kommenteras i förhållande till upplevelserna av att söka arbete på den svenska arbetsmarknaden. Inte heller engagemang i föreningar eller civilsamhälleliga organisationer, som tidigare kopplats ihop med delaktighet i samhället (Putnam, 2020) nämns i någon större utsträckning av ungdomarna. Detta är något förvånande och väcker frågor kring huruvida möjligheter till arbetsmarknadsintegrationen skulle förstärkas av ett deltagande i civilsamhälleliga organisationer och nätverk. Detta har tidigare påvisats öka integration och delaktighet i samhället, och kopplingar har gjorts mellan ett sådant deltagande och just integration och delaktighet (Jacobs & Tillie, 2004). Ett sådant engagemang skulle nämligen potentiellt, utöver en tilltänkt ökad delaktighet, även kunna öka ungdomarnas möjligheter till arbetsmarknadsintegration genom kontakter och nätverk.

Ungdomarna upplever övergripande att en stor del av tillgången till arbetsmarknaden, och därmed arbetsmarknadsintegration, beror på språklig förmåga och nivå i svenska språket. Detta är också något som ligger i linje med tidigare forskning. Enligt Çelikaksoy och Wadensjö (2015) har den som kommer till Sverige i en lägre ålder längre tid på sig att lära sig språket, och därmed även ta del av utbildningssystemet och skaffa sig kontakter. Att inte kunna svenska språket gör att ungdomarna upplever att de inte är del av en gemenskap, eller att de inte kan skapa de kontakter som behövs för att skaffa ett arbete. Ungdomarna lyfter också fram vikten av att ha ett körkort, och svårigheterna att i avsaknad av ett körkort ordna detta utifrån sina ekonomiska förutsättningar. Körkort har i nämnda tidigare studier inte betonats i relation till ensamkommande ungdomars möjlighet till integration genom anskaffandet av ett arbete, men det är allmänt känt att arbetsgivare idag har detta som ett standardkrav, trots att man enligt regler för diskriminering inte får ställa detta som krav om det inte krävs för tjänsten. Ett tredje hinder är den upplevda rasism som återkommande tas upp av ungdomarna. Från ett fenomenologiskt perspektiv kan konstateras, att det inte har någon relevans huruvida upplevelserna av rasism och fördomar har belägg eller ej, eftersom det är forskarens roll att sätta sig in i den enskilde individens perspektiv och tankesätt (Bryman, 2018). När det gäller etnisk tillhörighet kan i alla fall konstateras att det enligt tidigare forskning finns skillnader i sysselsättning beroende på vilket land som individen har sitt ursprung i (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017). Det är dock svårt att utreda orsakssamband på grund av avsaknad av data från hemländerna (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017). I denna studie efterfrågas inte uppgifter om etnisk tillhörighet, men en del ungdomar talar självmant om vilket ursprung de har när de förklarar hur de upplever sina möjligheter att få tillgång till arbetsmarknaden. Ungdomarna känner en stolthet i att Sverige skall vara ett land där människor har lika rättigheter och skyldigheter, samtidigt som de upplever att så inte är fallet. Istället känner ungdomarna inte alltid sig som del av samhället, och i detta skapas lätt ett "vi och dem". Detta står i bjärt kontrast till själva definitionen av integration. Att ungdomarna ofta beskriver känslor av isolering, hopplöshet och ensamhet i det tredje temat styrker ytterligare detta resonemang, liksom i det femte temat där (avsaknad av) nätverk och kontakter lyfts. Att avsaknad av eller väntan på uppehållstillstånd och den tillhörande konstanta oron är avgörande hinder för etablering på arbetsmarknaden, visar både den fakta som presenterats i bakgrunden där mindre än var fjärde beviljas uppehållstillstånd (Migrationsinfo, 2020b). Detta

visar ungdomarna genomgående i sina beskrivningar enligt det fjärde temat, där uppehållstillståndets varande eller icke-varande är roten till en ständigt gnagande oro. Etablering på arbetsmarknaden är del av ett större integrationsarbete där individens fulla rätt att ta del av samhällets välfärdsutbud ofta bromsas (Eriksson, 2019). Motsatsen till detta blir en exkludering, något som ungdomarna beskriver i sina intervjuer där de gång på gång försöker ansöka och få kontakt med arbetsgivare, men ständigt blir nekade eller ignorerade. Målgruppen kommer ofta från en bakgrund där klansamhällen existerar och där individen ofta fogar sig i en kollektiv gemenskap (Brinkemo & Lundberg, 2018), vilket innebär en större svårighet då det inte bara handlar om att ställa om till en annan kultur, utan även upplevelsen av att inte tillhöra någon gemenskap alls. Avsaknaden av nätverk och kontakter ser ungdomarna som en överhängande svårighet när det gäller arbete, liksom upplevelserna av rasism och fördomar. Nyanlända riskerar enligt samstämmig forskning att i högre grad hamna i ett utanförskap med sämre utsikter att få ett fast jobb eller delta i utbildning (Manhica, 2017). Detta är något som myndigheter bör motverka, men i ungdomarnas berättelser framträder en bild av besvikelse och ett nästintill obefintligt stöd från berörda myndigheter såsom Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Det är, som konstaterats i bakgrunden till denna studie, relativt lätt att uppfylla kraven för att ingå i jobbgarantin för ungdomar hos Arbetsförmedlingen. Ändå är det inte många ungdomar som upplever att de får någon hjälp från denna myndighet. Berörda myndigheter bör enligt forskare ta ett helhetsgrepp och utgå från målgruppens bakgrund (Brinkemo & Lundberg, 2018) men ungdomarnas upplevelser ger inget stöd för att så är fallet. Eriksson (2019) lyfter i en studie de ensamkommandes behov och önskan om vuxnas vägledning och stöd. En avsaknad av ett sådant stöd blir därmed avgörande för svårigheterna att få tillträde till den svenska arbetsmarknaden.

Den andra frågeställningen lydde "Vilka underlättande faktorer upplever de ensamkommande ungdomarna när det gäller att erhålla ett arbete i Sverige?" och i relation till denna frågeställning kan tema 2 och 5 kopplas. Enligt tidigare forskning upplevs ensamkommande ungdomar ofta ha ett driv framåt, och de beskrivs som grupp som företagsamma på så sätt att de antas vara en selekterad grupp av mer självständiga individer (Celikaksöy & Wadensjö, 2015). I ungdomarnas berättelser framträder en framtidsbild och en önskan om självständighet som drivs av en kämpaglöd, illustrerat i det andra temat. Att de ensamkommande ungdomarna ses som starka individer med hopp om ett förbättrat liv med målet att börja arbeta och göra nytta (Wernesjö, 2019), stärks av ungdomarnas egna utsagor om sina liv och hur de ser på sin framtid. Trots en hel del motgångar som beskrivs med stort vemod, beskrivs också det hopp som de känner med lika mått av entusiasm. I sina berättelser kopplar de ensamkommande ungdomarna ofta ihop sina framgångar i Sverige, med de nätverk och kontakter som de faktiskt har, även om det ibland är ett fåtal. De mest betydelsefulla vuxna anses av de flesta ungdomar vara närstående i familjehemmen och lärare. I vissa fall beskrivs enskilda vuxna av ungdomen själv som avgörande för den ensamkommande ungdomens framtid. Ungdomarna ser kopplingen mellan kontakt med vuxna stödpersoner och anskaffandet av arbete som avgörande för att uppnå ett resultat. Det stöd som ungdomarna får av dessa vuxna stödpersoner framhävs i många intervjuer som otroligt viktigt av ungdomarna.

I stödet är utveckling av språket och förståelsen för samhället avgörande - ett flertal ungdomar bor i svenska familjer och trycker på den tacksamhet de känner inför att vara del av en familj. Faktorer såsom just språk och samhällskunskap har kopplats till större möjligheter

till anskaffandet av arbete (Çelikaksoy och Wadensjö, 2017) för ensamkommande ungdomar, men då främst kopplat till vistelsetid i Sverige som möjliggör ökade kunskaper. De ensamkommande ungdomarna i denna studie lyfter att dessa faktorer snarare avgjorts av det faktum att man befinner sig i en kontext med etablerade svenskar. Det sociala utbytet som erfarenheter och kunskapsutbyte utgör, är också en viktig faktor, men däremot kanske inte i relation till rena kunskaper. I fallet med det sociala utbytet som ungdomarna framhåller i det femte temat, handlar det snarare om gemenskap och sammanhang. Ungdomarna beskriver det som ett socialt stöd där känslan av att ha många på sin sida befrämjar drivkraften och viljan att fortsätta kämpa trots motgångar. Att få stöd genom en social närhet förebygger enligt Eriksson (2019) främlingsfientlighet och motvilja. Detta kan kopplas till tidigare diskussion kring ungdomarnas upplevelser av rasism och exkludering genom fördomar och främlingsfientlighet. Att få tillträde till den svenska arbetsmarknaden underlättas av det sociala stödet, samtidigt som den sociala närheten i sig motverkar främlingsfientliga tendenser.

Den tredje frågeställningen; “Vilket vuxenstöd anses av ungdomarna som mest betydelsefullt, på vägen mot anskaffandet av ett arbete?”, kan delvis kopplas till diskussionen om föregående frågeställning och även det femte temat. Ungdomarna betonar, utöver familjehemmet, även att lärarna spelar en avgörande roll när det kommer till att komma närmare arbetsmarknaden. I detta ser ungdomarna främst kopplingar till samhällsförståelse i allmänhet via undervisning, men även rent praktiskt såsom hjälp med att skriva CV och personligt brev. Att ungdomarna trycker på vikten av att få hjälp och stöd av vuxna i olika kontaktnätverk, stärks av forskning som enligt Çelikaksoy och Wadensjö (2017) visar att majoritetsgruppen av ensamkommande i Sverige, ungdomar med afghansk bakgrund, lyckas bättre på arbetsmarknaden. Vuxenstödet som erbjuds där det handlar om just språk, samhällsförståelse och en social gemenskap kan handla om vuxna som är lärare, gode män eller andra kontakter. I många av intervjuerna står det dock klart att detta vuxenstöd främst består av vuxna i en svensk familj, som tagit sig an ungdomen. Det handlar dock inte om att man utifrån ungdomarnas berättelser kan urskilja ett visst vuxenstöd som avgörande, utan snarare om detta vuxenstöd överhuvudtaget finns tillgängligt eller ej. Det sammanfattas på ett bra sätt av Khalil, när han inser att det är kontakterna med olika etablerade svenskar som lett till att han har ett arbete idag:

“Även de svenskarna, till exempel du är en av dem. Mohamad, Maher, Eva, Sara, Jenny, Christer. Asså, det är ni! Det är ni som hjälpte mig, faktiskt!”

Khalil

Sammantaget står det klart att det femte temat är avgörande för ungdomarnas utveckling och integration på arbetsmarknaden. Utan stöd på något sätt, är ungdomarna utelämnade. I ett samhällsklimat där integration i princip likställs med självständighet och självförsörjande i den politiska kontexten, blir ett inträde på den svenska arbetsmarknaden avgörande. Detta inträde avgörs i sig mycket av vilket stöd som finns tillgängligt, enligt ungdomarna. Om vuxenstödet

inte hade funnits där i någon form, lyfter ungdomarna många gånger själva upp att de inte vet vad som skulle ha hänt med dem. Det står alltså klart att de många gånger är utlämnade till det stöd som ges av goda krafter runt omkring dem, och detta gäller integrationen i samhället i allmänhet, liksom arbetsmarknadsintegrationen i synnerhet. Den tredje frågeställningen kan alltså, utifrån ungdomarnas egna utsagor, besvaras med att det inte gäller ett visst vuxenstöd som är betydelsefullt, utan att det istället handlar om att det anses betydelsefullt för ungdomarnas arbetsmarknadsintegration, att ett vuxenstöd överhuvudtaget finns.

I Sverige gäller den så kallade arbetslinjen, och tron på att individens självförtroende, värdighet och samhörighet med sitt nya hemland ökar om denne blir självförsörjande (Arbetsmarknadsdepartementet, 2008). Detta ligger också i linje med ungdomarnas berättelser, drömmar och önskingar om att bli självständiga och bidra till samhället. Men trots detta är det just samhället som i ungdomarnas ögon sviker, när önskan om att bli en del av detta är så stark. Sverige har 89 poäng på MIPEX skala, och ligger i topp även när det gäller SGI-skattningarna för integration (MIPEX, 2012; Northsweden, 2018). På pappret är Sverige i topp när det gäller integration inom policy, men ändå känner sig många utlandsfödda exkluderade, något som även framkommer i ungdomarnas berättelser. Detta pekar på att det finns ett glapp mellan policy och den levda verkligheten. Integration kopplas ofta till att vara etablerad, i bemärkelsen att vara etablerad på arbetsmarknaden och därmed självförsörjande, samtidigt som det inte alls behöver betyda en integration i samhället i stort (Eriksson, 2019). I ungdomarnas berättelser blir det tydligt att de känner en gemenskap i de nätverk de har, eller via de få etablerade svenska vuxenkontakter som finns. Samtidigt framkommer också upplevelser av utanförskap i samhället i stort, och det blir tydligt att arbetsmarknadsintegrationen fungerar på ett icke tillfredsställande sätt ur ett samhällsperspektiv. Ungdomarna upplever inte sig vara en del av den svenska arbetsmarknaden och de upplever inte heller att det omgivande samhället ser dem som potentiella resurser eller individer som kan bidra på ett positivt sätt. Detta försvårar och i vissa fall omöjliggör integrationen, eftersom tillgången till ett arbete ibland upplevs omöjlig.

Idag betonas en "långsiktigt hållbar" migrationspolitik där man endast beviljar tillfälliga uppehållstillstånd (Justitiedepartementet, 2020), något som ställer arbetssökandet på sin spets eftersom det kan innebära skillnaden mellan att få stanna eller bli utvisad. En varaktig anställning krävs i de flesta fall för att ha chans till ett permanent uppehållstillstånd. Även för de ensamkommande ungdomarna blir detta tydligt, och för de som ingår i Nya Gymnasielagen blir kraven på anskaffandet av arbete extra hårda. Detta ökar pressen och oron precis som ungdomarna beskriver, och gör att de kontakter och det stöd som ungdomarna faktiskt har blir än mer betydelsefulla för att kunna navigera och orka kämpa. På den svenska arbetsmarknaden har ett skifte skett där utomeuropeiskt födda främst konkurrerar om lågavlönade arbeten och paradigmskiftet i svensk politik innebär att flyktingar alltmer anses urholka välfärden och därmed ses som ett hot mot den nationella kollektiva identiteten (Ahmadi & Lilja, 2018). I denna komplexa kontext befinner sig de ensamkommande ungdomarna och denna studie belyser de svårigheter och möjligheter som ungdomarna själva upplever på vägen mot integration via arbete. Att nå självförsörjning ses av samhället som något avgörande för att anses integrerad i samhället – men även från individens perspektiv som ett kvitto på att man blivit en del i samhällsgemenskapen. Eller som en av ungdomarna själva uttryckte det; "Efter man fått jobb kan man bete sig som en svensk".

Slutsats och vidare forskning

Studiens främsta styrkor ligger i det faktum att det finns få studier som undersöker ensamkommande ungdomar och arbetsmarknad i allmänhet. De studier som finns på området är antingen av kvantitativ karaktär, eller också utgår de från andras uppfattning om ungdomarna. Ungdomarnas eget perspektiv och möjligheten att föra fram sina egna åsikter och upplevelser är därmed ett viktigt bidrag, inte minst utifrån det paradigm inom barn- och ungdomsforskning som innebär en förskjutning från att bedriva forskning om barn och unga till att bedriva forskning *med* barn och unga (Christensen & James, 2017). Den praktiska användningen kan innebära att de som arbetar professionellt med målgruppen kan få en större förståelse och därmed även uppslag till verksamhetsförändringar. I allmänhet skulle ett större underlag av studier där målgruppen får komma till tals vara önskvärd, och i synnerhet i relation till den svenska arbetsmarknaden. Eftersom frågan om ensamkommande ungdomar och arbetsmarknad även har blivit en het politisk fråga, är detta av högsta samhällseliga relevans. De ensamkommande ungdomarnas egna upplevelser säger något om hur det svenska integrationsarbetet fungerar i praktiken och ger inspiration till praktiska förbättringsförslag. Uppslag för vidare studier skulle exempelvis kunna adressera betydelsen och ungdomarnas uppfattning av nätverk och kontakter, deltagande i civilsamhälleliga organisationer och vad detta innebär för ungdomarnas arbetsmarknadsintegration, samt vidare undersökning av hur myndigheternas bristande stöd eller den rasism som de ensamkommande ungdomarna upplever på den svenska arbetsmarknaden påverkar arbetsmarknadsintegrationen.

Referenser

- Adersjö, A. (8 april 2019). *Lärarna kritiska mot den nya gymnasielagen*. SVT Nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/nya-gymnasielagen-kanns-helt-orimligt>
- Ahmadi, F., & Lilja, M. (2018). *Ensamkommande flyktingbarn: utifrån perspektivet socialt arbete*. Gävle University Press.
- Alderson, P. (2005). Designing ethical research with children. I A. Farrell (Red.), *Exploring ethical research with children* (s. 27-26). Open University Press.
- Allwood, C.M., & Erikson, M.G. (2010). *Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Studentlitteratur.
- Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium* (2 uppl.). Natur & Kultur.
- Arbetsförmedlingen. (2021a). *Etableringsprogrammet*. [Etableringsprogrammet](#)
- Arbetsförmedlingen. (2021b). *Jobbgarantin för ungdomar*. [Jobbgarantin för ungdomar](#)
- Arbetsmarknadsdepartementet. (2008). *Egenansvar – med professionellt stöd* (SOU 2008:58). Fritzes. <https://www.regeringen.se/49bb00/contentassets/80c61bff240947008701d48d7531c784/egenansvar---med-professionellt-stod-sou-200858>
- Arbetsmarknadsdepartementet. (2017). *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (SOU 2017:24). Wolters Kluwer. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/03/sou-201724/>
- Arenagruppen. (2021). *Lyssna på | MIPEX – Hur blir ett land världsbäst på integration?*. Arenaidé. [Lyssna på | MIPEX - Hur blir ett land världsbäst på integration?](#)
- Bak, M., & Brömssen, K.V. (Red.). (2013). *Barndom & migration*. Boréa.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 3(2). 77-101. [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
- Brinkemo, P., & Lundberg, J. (2018). *Klanen : individ, klan och samhälle från antikens Grekland till dagens Sverige*. Timbro förlag.
- Brunnberg, E., Borg, R.-M., & Fridström, C. (2011). *Ensamkommande barn : en forskningsöversikt*. Studentlitteratur.
- Bryman, A., & Burgess, R. G. (1994). *Analyzing qualitative data*. Routledge.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber.
- Bucken-Knapp, G., Fakih, Z., & Spehar, A. (2018). Talking about Integration: The Voices of Syrian Refugees Taking Part in Introduction Programmes for Integration into Swedish Society. *International migration*. 57 (2). 221-234. <https://doi.org/10.1111/imig.12440>

Bucken-Knapp, G., Omanovic, V. & Spehar, A. (2020). *Institutions and Organizations of Refugee Integration: Bosnian-Herzegovinian and Syrian Refugees in Sweden*. Palgrave Pivot. [10.1007/978-3-030-27249-4](https://doi.org/10.1007/978-3-030-27249-4)

Byrne, D., & Goodall, H. (2013). Placemaking and transnationalism: recent migrants and a national park in Sydney, Australia. *PARKS*, 19, 63-72. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.CH.2013.PARKS-19-1.DB.en>

Çelikaksoy, A., & Wadensjö, E. (2015). *De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden* (2015:2). Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier. [26 februari 2015](https://www.linnecentrum.se/2015/02/26-februari-2015/)

Çelikaksoy, A., & Wadensjö, E. (2017). Ensamkommande flyktingbarns väg till utbildning och arbetsmarknad. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 23(1), 101-115.

Çelikaksoy, A., & Wadensjö, E. (2018). *Ensamkommande barns och ungas väg in i det svenska samhället* (2018:3). Delmi. <https://delmi.se/upl/files/148091.pdf>

Christensen, P., & James, A. (2017). *Research with children: Perspectives and practices* (3 uppl.). Routledge.

Bouvin, E. (19 augusti 2017). ”Det räcker inte att visa sitt stöd – man måste göra något”. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sthlm/det-racker-inte-att-visa-sitt-stod-man-maste-gora-nagot/>

Darvishpour, M., Asztalos Morell, I., & Mahmoodian, M. (2016). *Projektet samarbete med Västerås stad och Eskilstuna kommunen om ensamkommande barn*. Eskilstuna kommun och Västerås stad. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-38775>

Darvishpour, M., & Månsson, N. (2019). *Ensamkommandes upplevelser & professionellas erfarenheter: integration, inkludering och jämställdhet*. Liber.

Diaz, J. A. (1993). *Choosing integration – A theoretical and empirical study of the immigrant integration in Sweden*. [Doktorsavhandling, Uppsala universitet]. Digitala Vetenskapliga Arkivet. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1435255&dswid=-7269>

Englander, M. (2016). The phenomenological method in qualitative psychology and psychiatry. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Wellbeing*, 11(1). <https://doi.org/10.3402/qhw.v11.30682>

Eriksson, E. (2019). *Perspektiv på integration och etablering: kunskapsunderlag för ett strategiskt arbete med stöd till nyanlända*. Linköpings universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-162124>

Eriksson, M., & Fölster, S. (2014). *Invandringens konsekvenser för ekonomisk tillväxt*. Reforminstitutet. <https://www.reforminstitutet.se/wp/wp-content/uploads/2014/03/Invandringenskonsekvenser140320.pdf>

ESO-utredningen (2018). *Tid för integration – en ESO-rapport om flyktingars bakgrund och arbetsmarknadsetablering* (SOU 2018:3). Norstedts Juridik.
<https://eso.expertgrupp.se/rapporter/tid-for-integration/>

FARR, Flyktinggruppernas riksråd. (3 juni 2018). *FARR: Skicka inte ungdomar till IS!*. Farr.
<https://www.farr.se/sv/aktuellt-a-press/pressmeddelande/1584-farr-skicka-inte-ungdomar-till-is>

Giorgi, A. (1997). The theory, practice, and evaluation of the phenomenological method as a qualitative research procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235–260.
<https://doi.org/10.1163/156916297X00103>

Grele, R. J. (1999). Movement without aim: methodological and theoretical problems in oral history. I R. Perks & A. Thomson (Red.), *The Oral History Reader* (s. 38-47). Taylor & Francis Group. [10.4324/9780203435960-7](https://doi.org/10.4324/9780203435960-7)

Høffding, S., & Moltke Martiny, K. (2016). Framing a phenomenological interview: what, why and how. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 15 (4), 539–564.
<https://doi.org/10.1007/s11097-015-9433-z>

Hopkins, P., & Hill, M. (2010) The needs and strengths of unaccompanied asylum-seeking children and young people in Scotland. *Child & Family Social Work*, 15 (4), 399–408.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00687.x>

Horvatovic, I. (10 feb 2021). *Regeringen vill lätta krav på ensamkommande*. SVT..
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringen-vill-latta-krav-pa-ensamkommande>

Jacobs, D., & Tillie, J. (2004). Introduction: social capital and political integration of migrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 30(3), 419-427.
[10.1080/13691830410001682016](https://doi.org/10.1080/13691830410001682016)

Jahanmahan, F., & Bunar, N. (2018). Ensamkommande barn på flykt – berättelser om flyktingskap, interaktioner och resiliens. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 25(1), 47–65.
<https://doi.org/10.3384/SVT.2018.25.1.2381>

Justitiedepartementet. (2020). *Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas ansvaret för arbetsmiljön?* (SOU 2020:54). Norstedts juridik. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/09/sou-202054/>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3 uppl.). Studentlitteratur.

Kvist, A. (8 mars 2021). Javid är en av hundratals i utvisningsvåg. *Sveriges Radio*.
<https://sverigesradio.se/artikel/7563989>

Lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (SFS 2018:756). Justitiedepartementet.
https://www.lagboken.se/Lagboken/start/migrationsratt/lag-2016752-om-tillfalliga-begransningar-av-mojligheten-att-fa-uppehallsstillstand-i-sverige/d_3269158-sfs-2018_756-lag-om-andring-i-lagen-2016_752-om-tillfalliga-begransningar-av-mojligheten-att-fa

Manhica, H. (2017). *Mental health, substance misuse and labour market participation in teenage refugees in Sweden - A longitudinal perspective*. [Doktorsavhandling, Stockholms Universitet]. DiVA. <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1096694/FULLTEXT01.pdf>

Migrationsinfo. (2 februari 2021a). *Ensamkommande barn*. <https://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/ensamkommande-barn/>

Migrationsinfo. (28 januari 2021b). *Asylsökande i Sverige*. <https://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/>

Migrationsverket. (16 april 2021a). *Nya gymnasielagen*. <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Uppehallstillstand-for-gymnasiestudier.html#Nyagymnasielagen>

Migrationsverket. (26 mars 2021b). *Förlänga uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen*. <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Forlanga-tillstand.html>

Migrationsverket. (13 januari 2021c). *Anställa en asylsökande*. <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Arbetsgivare/Anstalla-nagon-som-redan-ar-i-Sverige/Asylsokande.html>

Mipex. (25 februari 2021). *Measuring policies to integrate migrants across five continents*. <https://www.mipex.eu/>

Moderaterna. (5 april 2021a). *Nyanlända borde inte få full tillgång till svenska bidrag från dag ett, utan i takt med att man jobbar, betalar skatt och blir svensk medborgare. Håller du med?* <https://www.facebook.com/moderaterna/photos/10157840844531156>

Moderaterna. (8 april 2021b). *Idag har Moderaterna presenterat förslag om att minska invandringen för att Sverige ska klara integrationen*. <https://www.facebook.com/moderaterna/photos/10157846070591156>

Morrow, V. (2005). Ethical issues in collaborative research with children. I A. Farrell (Red.), *Ethical Research with Children* (s. 150-165). Open University Press.

Neubauer, B.E., Witkop, C.T., & Varpio, L. (2019). How phenomenology can help us learn from the experiences of others. *Perspect Med Educ*, 8(2), 90-97. [10.1007/s40037-019-0509-2](https://doi.org/10.1007/s40037-019-0509-2)

Northsweden. (29 oktober 2018). *Sverige har EU:s mest hållbara demokrati enligt undersökning*. Northsweden.eu. <https://www.northsweden.eu/nyheter/2018/sverige-har-eus-mest-haallbara-demokrati-enligt-undersokning/>

Orre, S. (8 oktober 2020). *Ensamkommande hotas av utvisning – trots ny överenskommelse*. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/ensamkommande-hotas-av-utvisning-trots-ny-overenskommelse/>

Prop. 1997/98:16. *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*. <https://www.riksdagen.se/sv/dokument->

[lagar/dokument/proposition/sverige-framtiden-och-mangfalden-fran_GL0316](#)

Prop. 2009/10:60. *Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd.*

<https://www.regeringen.se/49bafd/contentassets/33688821c8314700a8e2772a1cd64cb1/nyanlanda-invandrares-arbetsmarknadsetablering---egenansvar-med-professionellt-stod-prop.-20091060>

Puranen, B. (2019) *Med migranternas röst-så tänker 6516 utrikesfödda om att leva i Sverige* [PowerPoint-presentation]. Institutet för framtidsstudier.

https://www.iffs.se/media/22602/medmigranternasrost_presentation.pdf

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.

Richie, J., Spencer, L. & O'Connor, W. (2003). Carrying out qualitative analysis. I J. Richie & J. Lewis (Red.), *Qualitative Research Practice* (s. 232-275). Sage.

Ryan, G.W., & Russell Bernard, H. (2003). Techniques to Identify Themes. *Field Methods*, 15(1), 85-109. <http://dx.doi.org/10.1177/1525822X02239569>

Socialstyrelsen. (2018). *Flertal fall av suicid bland ensamkommande asylsökande barn och unga*. <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/flertal-fall-av-suicid-bland-ensamkommande-asylsokande-barn-och-unga/>

Szklarski, A. (2004). Empirical phenomenology. A presentation of the research approach and experiences of one phenomenological study. *Nordisk Psykologi*, 56(1), 274–288. <https://doi.org/10.1080/00291463.2004.10637449>

Tibajev, A. (2016). *Utrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige: en forskningsöversikt* (43). Linköpings universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:918797/FULLTEXT01.pdf>

Tisdall, E., Davis, J., & Gallagher, M. (2008). *Researching with Children and Young People: Research Design, Methods and Analysis*. Sage Publications.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Wernesjö, U. (2019). Integration i ett tillfälligt undantagstillstånd. I M. Darvishpour, & N. Månsson (Red.), *Ensamkommandes upplevelser & professionellas erfarenheter: integration, inkludering och jämställdhet* (s 184–198). Liber.

Östh, J., Nedomysl, T., Amcoff, J., Ander, L., & Hedberg, S. (2011). *Arbetsmarknad i förändring – En analys av regionala branschförändringar över tid och dess betydelse för framtida arbetsmiljöarbete*. Arbetsmiljöverket. <https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/kunskapssammanstallningar/arbetsmarknad-i-forandring-kunskapssammanstallningar-rap-2011-12.pdf>

Kortare informationsbrev

Jag heter Louise Edenklint och studerar barn- och ungdomsvetenskapliga magisterprogrammet vid Högskolan Väst, och skriver ett examensarbete om ensamkommande ungdomars förutsättningar på den rådande arbetsmarknaden. Jag är därför intresserad av att få komma i kontakt med dig som:

- * är ensamkommande ungdom
- * i åldern 18-23 år
- * söker jobb eller har sökt jobb i Sverige

Undersökningen består av en intervju som tar cirka 30-40 minuter. Är du intresserad av att delta? Vänligen skicka ett mejl till: louise.edenklint@student.hv.se för mer information. Ditt deltagande hjälper till att öka kunskapen kring ensamkommande ungdomars förutsättningar. Tack på förhand!

Informationsbrev inklusive samtycke

Nedan följer information om studien kring förutsättningar för ensamkommande ungdomar på arbetsmarknaden med tillhörande samtyckesformulering (skickas ut via mejl till potentiella intervjudeltagare):

Jag heter Louise Edenklint och studerar på barn- och ungdomsvetenskapliga magisterprogrammet vid Högskolan Väst, och skriver ett examensarbete om ensamkommande ungdomars förutsättningar på arbetsmarknaden. Jag är därför intresserad av att få komma i kontakt med och intervjua ensamkommande ungdomar i åldern 18-23 år som söker jobb eller har sökt jobb Sverige och som kan tänka sig att delta i undersökningen. Undersökningen består av en intervju.

Hur går intervjun till?

Intervjun kommer att genomföras på distans, i överenskommelse med dig. Intervjun sker via Zoom och inbjudan sker via mejl, information om studien och samtycke finns i detta mejl. Intervjun kommer att ta ca 30 minuter och spelas in i mötesverktyget Zoom. Det inspelade materialet kommer sedan att transkriberas (skrivas ned) och analyseras av mig. Inspelningar och transkriberingar kommer endast jag och min handledare att ha tillgång till, och detta kommer att raderas efter godkänd examination. I examensarbetet kommer varken ditt namn eller något annat som kan knytas till dig personligen att anges. Det är frivilligt att delta i undersökningen och du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande.

Vad kan resultatet av undersökningen leda till?

Resultatet som kommer fram kan bidra till att synliggöra ensamkommande ungdomars förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden. Resultatet, som inte innehåller några uppgifter som kan kopplas till enskilda personer, är del av ett examensarbete som kommer att presenteras på ett seminarium under våren 2021.

Du som deltagare ombeds vänligen att ge godkännande och samtycke om att delta genom att

besvara detta mejl med följande text (markera, kopiera texten nedan och klistra in i ett svarsmejl):

Jag ger mitt samtycke till att delta i studien kring förutsättningar för ensamkommande ungdomar på arbetsmarknaden. Jag har fått information om studiens centrala syfte och vilket tillvägagångssätt som studien använder sig av samt hur det insamlade materialet kommer att användas. Jag tillåter också att intervjuaren kommer att spela in samtalet under intervjun. Jag har tagit del av de rättigheter jag har som deltagare i denna studie och har all rätt att avbryta min medverkan när som helst.

Förnamn Efternamn, datum, ort

Har du några funderingar kring examensarbetet är du välkommen att höra av dig till mig eller min handledare.

Med vänlig hälsning

Louise Edenklint

Student, magisterprogrammet i barn- och ungdomsvetenskap på Högskolan Väst.

Mejlkontakt: louise.edenklint@student.hv.se

Handledare: Kerstin von Brömssen, professor på avdelningen för utbildningsvetenskap och språk.

Forskar inom området samhällsvetenskap,
utbildningsvetenskap.

Mejlkontakt: kerstin.von-bromssen@hv.se

Intervjuguide

- **Presentera sig själv**
- **Presentation av uppsatsen och dess syfte**
- **Presentera informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.**
- **Intervjudeltagaren bekräftar att hen förstått samtliga ovanstående punkter**

Presentation

Vad heter du och hur gammal är du?

Hur länge har du varit i Sverige?

Har du uppehållstillstånd?

Känner du dig hemma i Sverige?

Vad hade du för framtidsplaner när du kom till Sverige?

Möjligheter och utmaningar på arbetsmarknaden

Har du ett jobb?

Tycker du att det är svårt eller lätt att hitta ett jobb i Sverige?

Vad har du fått för hjälp med att söka jobb?

Är du, eller har du varit inskriven på Arbetsförmedlingen?

Professionellt stöd/Avgörande vuxenstöd/Frågor om myndighetsstöd

Vilka personer har varit viktiga för dig i Sverige?

Är det någon vuxen som har hjälpt dig att söka jobb?

Har vuxna i din omgivning arbetat för att du ska få förståelse för det svenska samhället och därmed komma in i arbete enklare?

Tabell över analysprocessen

Tabellen utgörs av fem teman som handlar om “Ensamkommandes hinder för arbetssökning”, “Drivkraft och ambition”, “Isolering, hopplöshet och ensamhet”, “UTs påverkan på arbetssökning” samt “Det värdefulla stödet”.

Citat	Koder	Tema
<p><i>“Med uppehållstillståndet med tiden har jag kunnat tänka på annat sätt, jag tänkte att jag ville bli murare. Du vet i början var det andra tankar, tänkte sköterska, sjuksköterska eller undersköterska. Men du vet man inser att språket är svårt.”</i></p> <p><i>“Det är svårt när man är ny du vet, ny i landet och när man är invandrare i Sverige är det svårt med språket.”</i></p> <p><i>“Asså om man har inte ... man kan inte språken så bra, det är den anledningen. Språket är ett problem litegrann asså, med detta.”</i></p> <p><i>“Ja du vet det var jobbigt för mig mest att jag inte kunde språket så det just var jättesvårt.”</i></p>	Språk	<p>Ensamkommandes hinder för arbetssökning</p>

<p>(Om jobsökning): <i>“Väldigt svårt skulle jag säga. De flesta jobben kräver du vet, körkort... jag har inte tiden som krävs för körkortet just nu på dagarna, Det finns inte tid.”</i></p> <p><i>“Ja pengar tar slut du vet, svårt att gå till körskolan och att träna körning. Jag får CSN-stöd för körkortslån men det räcker inte, det tar slut snabbt.</i></p> <p><i>“Det räcker inte prata svenska nu inför äldreboende. Det är alla delar. Man måste ha körkort. Har man inte det måste man ha utbildning. Det är olika bitarna man måste ha alla. Språket. Uppehållstillstånd. Körkort. Allt behöver man du vet.”</i></p>	<p>Körkort</p>	<p>Ensamkommandes hinder för arbetssökning</p>
<p><i>“Även om man är svartskalle, vitskalle du vet vi har alla samma förutsättningar. Många har kallat mig svartskalle. Jag respekterar alla. Det önskar man sig från andra också.”</i></p> <p><i>“Det är bara för några stycken, det är inte för alla” (om uppehållstillstånd)</i></p> <p><i>“Man tror det är lätt att hitta jobb. Men svårt för mig. Om jag var svensk skulle det inte vara svårt. Någon som är som mig, någon som är afghan. Ingen känner dig. Ingen kan lita på dig.”</i></p> <p><i>“Du vet svenskar de har svårt att lita på oss när vi kommer du vet. De är liksom, de ser oss som opålitliga. De kommer inte lita på invandrarna. De är rädda för oss och tror vi är</i></p>	<p>Upplevd rasism</p>	<p>Ensamkommandes hinder för arbetssökning</p>

farliga”

“Man måste kunna tjäna egna pengar. Det gör man med ett jobb. Har ett bra liv när man har jobb och kan leva. Vill inte gå till kommunen och begära. Vill inte vara beroende.”

”Jag vill skaffa ett jobb snabbt, du vet stå på mina egna ben. Jobbar med sånt här jag pluggar nu i framtiden.”

”Att man kan få jobb och tjäna pengar, du vet det är lika viktigt för Sverige och dess personal och som land, alla som är här. Att vi ensamkommande jobbar.”

”Om det händer någonting av allting där jag själv som har ansvar. Liksom jag växer upp och bygger upp ett liv som är långt ifrån där jag kommer ifrån.”

Självständighet

Drivkraft och ambition

<p><i>“Jag började som städerska, städade två dagar i veckan, tränade gratis i utbyte. Efter några veckor och månader stannade jag kvar och fick pröva på i receptionen.”</i></p> <p><i>“... att om man vill hitta jobb så gör man det. Det finns möjligheter, man måste själv skapa de.”</i></p> <p><i>“Ja du vet jag är en sån här person att jag har ett mål och en framtid. Jag vill bygga upp något du vet. Jag förstår att det tar längre tid men jag har tid och så.”</i></p> <p><i>“Jag hade hela tiden den tanken att jag kommer att bli läkare någon gång i framtiden. Jag läser på gymnasiet just nu och strävar efter att nå det målet sakta men säkert.”</i></p> <p><i>“Men jag tror man kan stanna. Jag tror att man kan stanna i Sverige. En dröm. Det är mig en dröm.”</i></p>	<p>Kämpaglöd</p>	<p>Drivkraft och ambition</p>
<p><i>“Du vet om man inte har kontakter eller nätverk. Ännu svårare att komma in i marknaden då.”</i></p> <p><i>“När jag kom till Sverige.... Jag har kommit ensam, så när jag kom jag hade inga vänner och ingenting.”</i></p> <p><i>“Det beror på faktiskt...hm..om man är väldigt social och känner så många människor så det är väldigt lätt liksom. Men om man inte känner någon man borde skriva sin cv för att lämna in du vet, då blir det väldigt svårt.”</i></p>	<p>Avsaknad av kontakter</p>	<p>Isolering, hopplöshet och ensamhet</p>

“...jag har sökt många jobb tänker på förra sommaren, sökte jobb men fick inte ett enda svar... Kändes inte alls bra, man blir lite, du vet besviken. Kanske är man inte så tillräcklig, okunnig du vet. Ja okunnig.”

“Jag kikar av Internet, ser om det finns något och söker. Jag har ansökt till varje men inte fått svar.”

“Nej men du måste vänta, vi kommer att ge en beslut. Hur länge måste jag vänta? Jag har väntat mer än ett år”

“De sa “Nej men, vi kommer att kontakta, eller... om vi behöver någon person så vi kommer att ringa till dig”. Jag sa “Ok, men, bara, ok”. Och sen de har inte ringt någonting. Och jag bara vänta flera veckor och bara ring igen, ring igen, de bara svarar ibland de svarar ibland de svarar inte. De säger “Nej men vänta lite nu, vi kommer anställa dig”. Varje gång jag ringer, de bara säger samma sak hela tiden. Och att det... det är inte bara ... det är inte så att jag ringde en-två gånger, till exempel en chef jag har ringt tio-tjugo gånger, han har svarat samma fråga som han svarat innan. Så till sist jag bara ger upp, det känns alltså... vill inte ge jobb. asså bara... och jag slutat att ringa och så här.”

Inga svar

**Isolering, hopplöshet
och ensamhet**

“Allt handlade om en bra framtid. Sedan tog det många långa år, fem år innan man fick uppehållstillstånd. Det blev oroligt. Svårt tänka på framtiden. Hade ingenting men gick i skolan. Tänkte vad kommer att hända. Det var svårt i början. Kommer jag stanna eller inte?”

“Hade ingenting men gick i skolan. Tänkte vad kommer att hända. Det var svårt i början. Kommer jag stanna eller inte?”

“Och varje terminen jag måste skicka intyg till Migrationsverket till sista att när jag tar min exam så att jag har på mig sex månader. Jag måste hitta en tjänst, eller fast, annars de kommer att utvisa. Så det finns ingen chans att jag kommer få stanna här i Sverige.”

“Vad kommer att hända? Vad kommer att hända mig efteråt om jag får permanent uppehållstillstånd eller inte?”

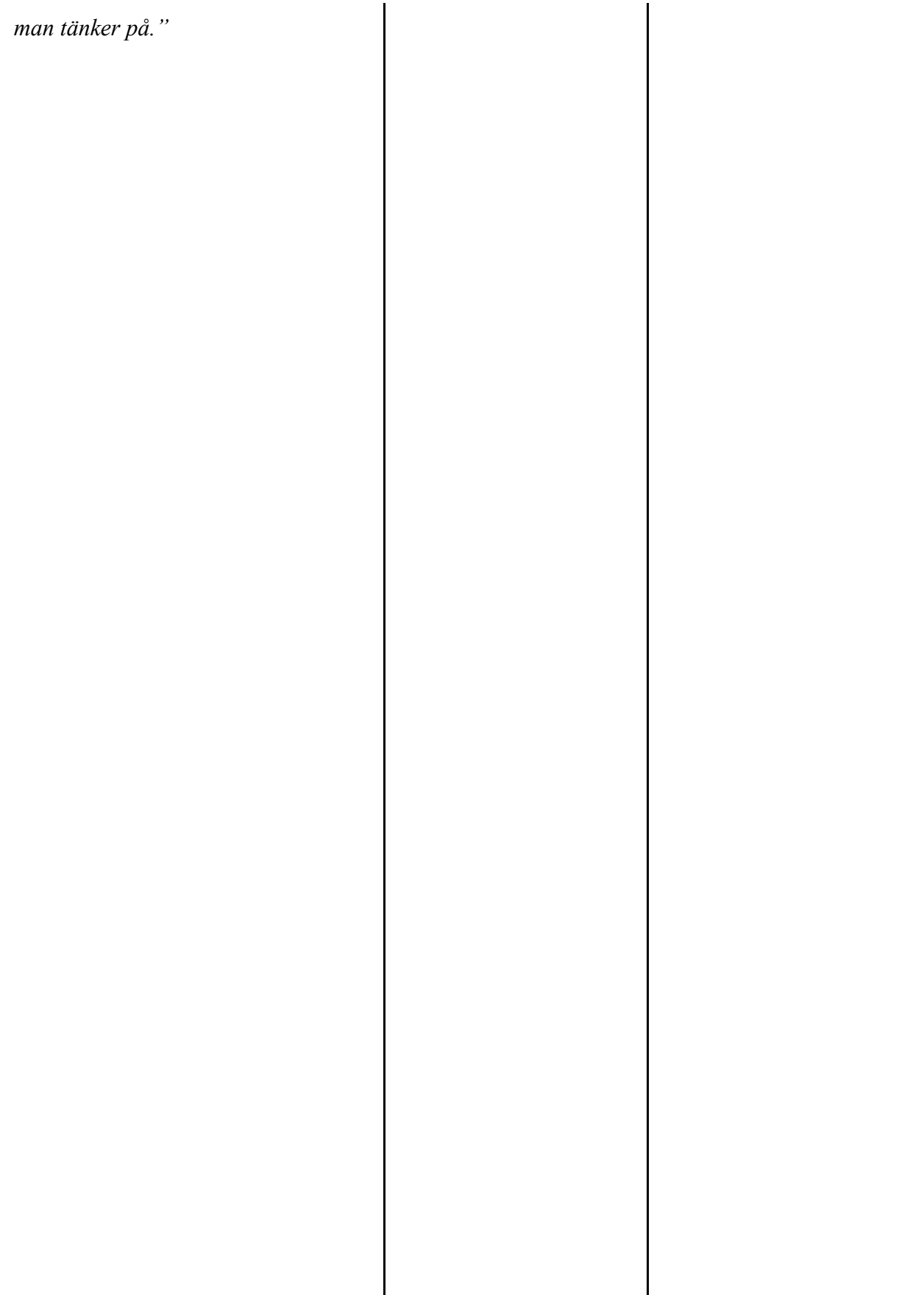
“Kämpade på som bara den och såg mina svenska kompisar göra ett prov och gå vidare i “trappstegen”. Men jag var fast. Inget besked om uppehållstillstånd och jag gjorde prov efter prov men kände en obehaglig känsla. Jag var fast. Rörde inte på mig. Jag var fast när alla andra bredvid gjorde prov efter prov och gick vidare. Denna osäkra känsla jag bar på gjorde att det blev otroligt jobbigt för mig i skolan.”

“Jag känner bara jobbigt och, orolig och... bara till exempel kan inte sova på natten, bara man tänker på denna saken, det finns väldigt mycket, att

Oro

**UTs påverkan på
arbetssökning**

man tänker på.”

Jag kunde inte gå vidare i gymnasiet jag kunde inte jobba, saknaden av fyra sista gjorde livet omöjligt för mig. Det var så för de andra afghanerna runt om mig också.”

“Om man saknar uppehållstillstånd kan man inte tänka på jobbet på samma sätt. Du vet intervjuer. Allt är osäkert. Du är trevlig kille du kan jobba här. Visa uppehållstillstånd. Om du inte har du kan inte jobba här.”

“Ja det första saken jag gillade var teknik. Sedan finns det andra saker man gillar men p.g.a. Uppehållstillstånd genom gymnasielagen så är vi tvungna att när vi avklarar vår gymnasieutbildning så måste man skaffa jobb inom 6 månader du vet.”

“Jag missade så mycket du vet. Missade mycket p.g.a saknad av de fyra sista siffrorna. Kunde inte jobba kunde inte gå vidare. Läste språket hela tiden i det tysta. Ingen hjälpte mig. Det var jobbigt.”

“Alltså nej jag tror det var 2018 när jag fick mitt första avslag. Efter det ändrade de min ålder och sa att jag var myndig. Och som du vet, så länge man är 18 år så kan man ju inte stanna på ett sådant boende som jag var på.”

“Du vet, vi kan inte bara söka direkt till högskolan så det är väldigt svårt just nu. Jag ville läsa på Högskolan i Skövde, sjuksköterskelinjen där först men du vet det går ju inte nu kan ju inte bara börja plugga direkt jag måste jobba innan du vet.”

“Du vet jag studerar heltid och den

Juridiska
stoppklossar

UTs påverkan på
arbetsökning

tiden som blir kvar i form av ledighet, den här gymnasielagen du vet den är väldigt tuff, man blir osäker.”

“Migrationsverket har skrivit upp mig som 22 på papper men jag är 20 egentligen.”

“Alltså för framtiden, jag tänkte såhär att jag skulle läsa juridik faktiskt. Men sen det gick det inte asså i Sverige.”

*“Jag bodde i HVB-hem och sen när jag fådde mitt första avslag, så de bara denna dagen, de bara sa “Nej...”. Vad heter det, jag hade min god man, asså du vet alla ensamkommande när de kommer har god man, social och sånt, så när jag fick denna avslag så denna dagen de sa “Nej det är såhär, så du får inte stanna, du får inte bo här så länge, du måste hitta någon adress. Vi ... Asså de, de menar att du måste flytta denna dagen direkt. Så de bara... sen man bodde så länge där och sen man vet ingen aning och sen jag hade ingen adress, ingenstans att bo. Så de bara skickade denna dagen direkt, så det känns var väldigt tufft och väldigt svårt att man kommer och tänka på och lösa detta situationen. Min god man... Denna dagen som jag har fått avslag så de har också lämnat mig. Bara så här “Var så god” *viftar med armarna*”*

“Jag gick med i kyrkan samtidigt. Här blev jag även involverad i språkcafé och andra liknande aktiviteter som betydde mycket. Här kom jag även i kontakt med Miljöpartiet. Familjen som jag bodde med var allting för mig. Betydde mycket...”

*“Ja bor man med svenskar så blir det ju lätt så, hur samhället funkar i Sverige. Ja det skulle jag vilja säga. Efter man fått jobb kan man bete sig som en svensk *ler*, hur man betar sig får man av de”*

“Hon har gjort så att jag känt hunger inför studier, att verkligen ta tag i mitt liv och gå i skolan. Hon har betytt enormt. Hon har gjort så att jag känt ett livssug, att jag ska kämpa och inte ge upp.” (om familjehems mamman)

“Jag bor fortfarande med min svenska familj sedan tre år tillbaka i tid. De har hjälpt mig på alla möjliga sätt”

“Du vet om man inte hade haft familjen. Man hade känt det som att alla dörrar var stängda framför en. Man hade känt sig ensam. Isolerad. Man kan inte svenska. Även om jag är själv så vet jag. Hade jag inte haft den familjen om de inte kände mig. Jag hade inte vetat var jag var du vet.”

Stödpersoner och myndighetsstöd

Det värdefulla stödet

“ Om jag inte känt folk. Om jag bott i Norrland. Kanske inte kunde stanna Sverige. Kanske tvingats flytta till Frankrike eller Tyskland. Den betydelsen har Cia Larsson i mitt liv. Hon har betytt mycket. Att jag vill stanna kvar och kämpa. Min advokat också. Jag blev trött på livet. Min advokat och Cia Larsson betydde mycket när jag ville ge upp hoppet många gånger. De betydde mycket när det gällde ärendet nya gymnasielagen. Jag tänkte jag var i helvete. De fanns där. Det betydde.”

“Lärare försökte lära mig språket och ville göra allt för mig för att lära mig... i skolan lärde jag mig bland annat hur man skriver CV personligt brev och jag fick stöttning och sådär.”

“Asså det finns både min lärare och mina lärare sedan tidigare, de jag bodde med. Alla de visade ju olika vägar, hur ska man göra för att komma in i samhället. Hur ska man komma in i praktik och övrig arbetsmarknad.”

“Han jobbade där min lärare. Så vi åkte med han där och vi pratade med chefen tillsammans och han ordnade praktik. Efter en tid i praktiken så pratade jag med min situation med chefen. Jag berättade som det var angående mitt läge. Om uppehållstillståndet. Då sa han: ni kan börja jobba här. Dagen efter började jag.

...

Det är mest min lärare som hjälper mig. Där fanns också en kvinnlig lärare jag tänker på som har försökt hjälpa till mycket. I gymnasiet.”

*(Om god man) “Han har hjälpt mig mycket, vet inte hur jag ska säga det. *funderar*. Han har hjälpt mig med körkortet och eh, om jag hade något problem så kunde jag fråga det vet*

Stödpersoner och
myndighetsstöd

Det värdefulla stödet

jag. Jag vet förresten inte om jag får säga, jag hade faktiskt bott hos min god man. Några månader som papperslös. Du vet han gav mig hjälp.”

“Nej, jag var med i Arbetsförmedlingen förra året, men fick inte jobb på det viset.”

“De säger att de kan hjälpa med jobb, jag måste skicka närvaro, skicka arbeten osv.jag sökt. .Har skickat sådant till min kvinnliga handläggare som ansvarat över mig. Men sista gången jag pratade med henne, nu ville hon skriva ut mig pga jag fått en plats på utbildning.”

L: Har du fått någon hjälp från Arbetsförmedlingen?

*N: Nej *skakar på huvudet**

L: Nej? Du har inte varit inskriven heller på Arbetsförmedlingen?

N: Asså.. Det var en gång jag var där. De sa “Nej men du har fått uppehållstillstånd från gymnasielagen, så du måste studera, så du kan inte skriva in dig här”.

Stödpersoner och myndighetsstöd

Det värdefulla stödet

“Jag har lärt mig av familjen jag nämnde, god man, hur man ska bete sig i det svenska samhället har jag väl fått av de, delvis även skolan.”

*“Ja bor man med svenskar så blir det ju lätt så, hur samhället funkar i Sverige. Ja det skulle jag vilja säga. Efter man fått jobb kan man bete sig som en svensk *ler*, hur man beter sig får man av de.”*

“...jag bor hos en familj och i en svensk familj lär du dig om det svenska samhället varje dag. Det var de som hjälpte mig med nya regler och lagar, egentligen lärt mig allt under de senare tre åren tillbaka i tid. Mamman speciellt säger ofta om jag gör något som är rätt och fel och jag lär mig mycket på det viset.”

Samhällskunskap

Det värdefulla stödet

“När man bor med svensk familj så kan man lära sig språket man använder där ute i samhället, du vet man förstår hur det fungerar, vad man ska göra och hur man interagerar med varandra.”

“När jag bor här med .. med svenska familj så vi bara sitter och pratar med varandra och vissa saker som när jag var på min APL eller när jag var i skolan när de säger vissa ord eller nånting sånt... Jag bara skriver direkt och bara frågar dem, “Asså, vad betyder detta ordet?”. Så de bara förklarar. Och då säger jag “Ahaaa”. Och då så man kommer att sätta igång, det är bättre för att jag har inte läst alls på mitt hemland heller.

Språk

Det värdefulla stödet

“Många som är viktiga för mig. Om man ska säga så. Så många jag känner i XXXXX du vet. Alla är så viktiga. P.g.a. de jag kämpar hela tiden. Att jag ska stanna kvar här. Nästa steg handlar om att gå vidare och jag vet att jag behöver hjälp av de. Deras erfarenheter i livet. Alla de behöver jag hjälp av. Du är en av de. Ni är så otroligt viktiga för oss. Du är en av de jag pratar om som är betydelsefulla för oss.”

“Många svenskar bland annat en äldre svensk man som hör av sig ofta och vill finnas där. Han har väl inte koll på hur man söker jobb speciellt men han lär mig mycket jag inte vet och han hör regelbundet av sig och frågar om jag behöver hjälp med något. Samhället. Svenskan. Läxan. Såna frågor du vet. Han vet inte så mycket om jobbfrågor men han visar att han finns.”

“Familj och... även de svenskarna, till exempel du är en av dem. Mohamad, Maher, Eva, Sara, Jenny, Christer. Asså, det är ni! Det är ni som hjälpte mig, faktiskt!”

“Jag menar även om vi inte förstod mycket så gav ni oss viktiga lärdomar och kunskaper om samhället utanför.” (om volontärer)

Erfarenhet(sutbyte)

Det värdefulla stödet

Fem teman med tillhörande underrubriker

Ensamkommandes hinder för arbetssökning

- språket
- körkort
- upplevd rasism

Drivkraft och ambition

- självständighet
- kämpaglöd

Isolering, hopplöshet och ensamhet

- avsaknad av kontakter
- inga svar

UTs påverkan på arbetssökning

- oro inför framtiden
- juridiska stoppklossar

Det värdefulla stödet

- stödpersoner och myndighetsstöd
- samhällskunskap
- språk
- erfarenhet(sutbyte)

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se